

On. Biblioteca Pal. Cultural,
A R A D
Pal. Cultural

ASUL

AZ IPAROS

DER GEWERBETREIBENDE

MUNKAADÓK LAPJA

Primredactor:

BEINWART GYULA

Redactor și editor responsabil:

NEMEDY GABOR

Proprietar: Federațiunea Sindicatelor In-
dustriale din Arad. Inreg. în Reg. Publ.
Periodice sub No. Prez. 15/1938/1 Trib.
Arad.

Arad 6-Banat kis- és középiparosainak
hetilapja. — Arad-i Iparos Otthon, az Ipari
Szindikátusok, a Romániai Építőmesterek
Szövetsége hivatalos lapja. Egyesülve a ti-
misoarai „Az Iparos”-sal.

Előfizetési ára: egész évre intézményeknek
és nagy cégeknek 1000 lei, félévre 500 lei.
Iparosoknak egész évre 300 lei, félévre 150
lei, negyedévre 75 lei. — Hirdetések négy-
zetcentiméterre 6 lei, kötésknél engedmény.

„Tiszteld a tisztos ipart”

Sindicate unice

Nimeni nu poate să fagăduiască, desigur, că o reglementare nouă a organizațiilor profesionale, patronale și salariate, se impune.

Regimul juridic al sindicatelor profesionale, în România, a variat, în decursul timpului. S'au acordat personalități morale unor asociații profesionale, pe cale legislativă: avem în acest sens cazul societății „Generale” a funcționarilor particulari, și al „Uniunii generale a micilor industriași și meseriași patroni.”

În 1921, legea sindicatelor profesionale (legea Trancu-Iași) a impus o verificare a acordării personalității juridice de către justiție: judecătorii de ocol erau acelea cari verificau actele și acordau personalitatea juridică pe cale de sentință judecătorească.

Legea persoanelor juridice din 1924 (legea Mărzescu) a inovat în materie, abrogând dispozițiile legii Trancu-Iași. A doua lege a dat în competența tribunalelor acordarea personalității juridice, după modelul legii austriece; este indispensabil, însă, avizul ministerelor interesate, sub controlul cărora cade activitatea organizației profesionale respective. Sentința se dă, în ședință publică, după debateri la care participă și pune concluzii și reprezentantul parchetului.

Firește, legea din 1924, este mai restrictivă decât legea din 1920, care era dominată mai mult de principiul libertății sindicale. Amândouă legile, însă, fixau principiul libertății de organizare sindicală, potrivit vechiului text constituțional.

Astăzi, o nouă organizare a organizațiilor profesionale se impune, după normele nouilor texte constituționale.

Art. 26 din noua Constituție, stabilește următoarele: „Cetățenii români au dreptul de a se asocia, conformându-se legilor. Dreptul de liberă asociațiune nu implică dreptul de a crea persoane juridice. Condițiunile în cari se acordă personalitatea juridică se stabilește prin lege.”

Articolul 26 din Constituție vorbește deci de „dreptul de liberă asociațiune”, ceace înseamnă că și noua Constituție recunoaște principiul liberei asociațiuni, deci principiul libertății sindicale. Așa dar, o nouă reglementare a sindicatelor profesionale trebuie să pornească dela principiul libertății sindicale.

Este just, însă, că în noua legiferare să fie prevăzute garanții serioase împotriva „profesioniștilor”, cari s'au cuibărit prin diversele organizații profesionale-fantomă și cari trag nepermise profituri personale din calitatea de „reprezentant de organizație”, cum arătam la începutul articolului.

Suntem deasemeni, de acord, asupra necesității de a se accentua controlul gestiunii financiare a tuturor organizațiilor profesionale, pentru că numai astfel vom putea realiza o înșănătoșire a corporurilor noastre profesionale.

În anumite cercuri se vorbește din ce în ce mai insistent și despre sindicate-unice, despre obligativitatea sindicalizării pe bresle și categorii sociale și profesionale, într-o singură asociație profesională, autorizată să funcționeze. Înscirarea în lege a acestui principiu ar veni, însă, în flagrantă contradicție, cu principiul libertății sindicale, consfințit și de articolul 26 din noua constituție, care vorbește clar de dreptul de liberă asociere. Libertatea sindicală e o adevărată școală de solidarism social și național, de care avem atâta nevoie.

N. N. MATHEESCU.

KIRÁLYI SZAVAK

A MAI GONDTERHES NÁPOKBAN TELJES LELKI EGYSÉGRE
VAN SZÜKSÉGÜNK, HOGY ALAPOSABBAN ÉS MEGFŐNTOL-
TABBAN FOGADJUK A HOLNAP ESEMÉNYEIT.

Lelkes ünnepséggel ülte meg fennállásának ötven éves jubileumát a Nagyenyedi Magyar Iparos Önképzőkör

Egy félévszázad példaadó munkája

Nagyenyed magyar iparossága lelkes ünnepet ült vasárnap Önképzőkörének ötvenéves fennállása alkalmával, mely ünnepély a dicsőség babérral koronázza meg azt a nemes, értékes munkát, amelyet ötven esztendő leforgása alatt teljesített nemcsak az iparosság, de Enyed összmagyarságának a javára.

Küzdelmekkel és nehézségekkel telt ötven esztendő volt, ami lezajlott, mert annak javarésze a legnehezebb és legválságosabb időkre esett, amikor üzemek és gyárak, dúsgazdag egzisztenciák roppantak össze és semmisültek meg, de az enyedi Iparoskör éppen ezekben a legnehezebb időkben állotta meg helyét és teljesítette kötelességét.

A nehéz és nagy feladatokat a mindenkori elnökség és bölcs vezetősége oldotta meg és ennek köszönhető az is, hogy gyönyörű szék- és kultúrházuk ma is ott áll és díszleg kivátásának magaslatán.

Volt olyan időszak is, amikor a pusztulás veszedeleme fenyegette ezt az intézményt is, de ekkor előtérbe lépett Bakó Károly jelenlegi elnök és vállalta azt a nehéz, gondterhes feladatot, hogy a kör székházát és vagyonát megmentse. Nehéz munka volt, de tervét sikeresen hajtottá végre és így az ötvenéves jubileum alkalmával igazán megelégedetten és büszkén ünnepelhet Bakó Károly és a vezetőség, akik együtt küzdöttek a siker érdekében. De büszkén ünnepelhet az össziparosság is, mert annak minden egyes tagja szintén azért fáradozott, hogy az elnökség terveit mindenben segítse és támogassa.

És itt az ötvenéves jubileumi határkönél néldaképen szolgáljon a lezárt félszázad munkája, különösen a következő eljövendő iparos nemzedék javára, akik majd hivatva lesznek ezen intézmény ügyeit intézni és vezetni. És ha rájuk hárul ez a feladat, mindig csak a mult becsületes, tisztességes szelleme lebegien szemük előtt, amely szellem nyomdokain haladva, bizonyára el fogják érni, hogy a Nagyenyedi Magyar Iparos Önképzőkör a második ötvenéves jubileumát is megünnepelhesse.

A jubileumi ünnep alkalmával Nagyenyed már a reggeli órákban mozgalmas volt, mert ez alkalomra mindenfelől nagyon sok vendég érkezett. Az ünnepélyt a templomok harangzugával vezették be, amit istentiszteletek követtek. Ezután az ünnepelők az Iparosegylet kultúrházában gyülekeztek, ahol 11 órakor kezdetét vette

a diszkozygylés a „Himnusz” hangjai mellett. Ünnepi csendben emelkedett szólásra Bakó Károly elnök, aki szép beszéd keretében nyitotta meg a jubilaris ünnepélyt. Spangenberg Albert főtitkár az Önképzőkör 50 éves történetét ismertette.

Az ünnepi beszédet Szabó Béni mondotta, a zászló megkoszorúzása alkalmával pedig Elek Viktor rektor-professzor mondott beszédet. Végül pedig a vendégek és a kiküldött egyesülések üdvözlő szavai zárták be a diszkozygylést. Délben közebéd volt, ahol számos felköszöntő hangzott el.

Este 9 órakor diszhangverseny volt. Nívós, szép műsor volt, amely méltó volt ehhez a jubileumi ünnephez. A Nagyenyedi Iparos Dalárda, a Marosvásárhelyi Iparosegylet Dalárdája, az Iparos Önképzőkör Nőikara és az Iparos Önképzőkör vegyeskarai működtek közre. Veress István, Nagy István és Nemes János karnagyok vezetései mellett, kik valamennyien dicsőre méltó munkát teljesítettek. Dr. Schmidt Béla orvos előadása mindvégig lebilincselő és érdekfeszítő volt. Ifj. Mézessy Miklós énekésze, Sáfárány Rózsika zongorakísérete mellett, nagy sikert ért el. Nagy István hegedűszólója művészi kivitelű volt, Balogh Gizella zongoraművésznő hírneve már közismert, aki technikájában és előadásában izig-vérig művész. Csak az a kár, hogy városából nem szeret kimozdulni. Asztalos Judit, Bakó László és Balogh Gizella tercettje is nagy sikert aratott. És végül felcsendült a királyhimnusz, melynek akkordjai után véget ért egy ötvenéves dicsőségteljes munkának a jubileumi ünnepe. Ezután felcsendült a cigány muzeikája és a jobbnál-jobb csárdások ropogós nótái mellett táncraperdült az ifjuság és virágos jókedvvel mulatott. És ahogy mult az idő, lassan-lassan az öregek is bevegyltek az ifjuság táncába és ők is járták fiatalos kedvvel a ropogós csárdást, amit vérig fűtött a híres enyedi bor.

Az ünnepség fővédnökei: Marcel Ionescu ezredes, Alsófehérmegye prefektusa, dr. Georgescu ezredes Nagyenyed főpolgármestere, Balala Béla, P. Huszár Jusztin, dr. Inczedy-Joksmán Ödön, F. Kovács Pál, dr. Müller Jenő, dr. Szász Pál és Szigeti Béla voltak. A zászlóanyai tisztiséget Elek Viktorné és özv. Kunsch Antalné vállalták, védnökök pedig a következők voltak: Aczél Béla, Asztalos Sándor dr., Ambrus Dezső, Ambrus Pál dr., András Gusztáv, August

Géza, Acs Lajos dr., Br. Bánffy Dániel, Bakcsi Sándor, Banda Ferenc, Barabás Miklós, Bauer Nándor, Bechtholdt Heinrich, Bodrogi János, Borsos Endre, Borsos Mózes, Böhm Sándor, Bőjthe József, Bőjthe Lajos, Bugán Tamás, Bakó Károly ifj., Bakó Árpád, Both József, Bakó Károly id., Bakó László, Bakó István, Balázs József, Becsei Pál, Boczárdi Lőrincz, Boczárdi Károly, Boczárdi István, Berkovits Béla, Berkovits László, Bereczky Dániel, Bartha Márton, Bartha Ferenc, Boér Rezső, Benedek László, Benedek Miklós, Bende Géza, Benkő Márton, Berkessy Kálmán, Bujlem Miklós, Brassai József, Borsos József, Z. Bodola Gyula, Biró Lajos, Bomba Antal, Czirner László, Császár Gyula, Csefő Sándor, Csegezi Károly, Cséhi Márton, Csögör Lajos dr., Csipkés József, Csegezi Sándor, Czövek Jenő, Csávássy József, Csávássy György, Deák Ferenc, Demeter Akos, Dezső József, Dósa Albert, Dunai Béla, Dunai Sándor, Demény Zoltán, Dáskel József, Damó József, Datky Béla, Dezső Dénes, Dezső Miklós, Elekcs Viktor, Erdélyi Ernő, Erdélyi Gyula, Érenthal Dezső, Farkas Manó, Fogarasy Ferenc, Fogarasi Albert, Fővenyessy Bertalan, Fekete György, Farkas Ferenc, Farkas Vilmos, Fischer Jakab, Fischer Andor, Finna Géza, Fenyő Miklós, Fejér Mihály, Fodor János, Farkas Károly, Fülöp Ferenc dr., Gazdag Géza, Gärtner Sámuel, Graef János, Gruenwald Győző, György Ferenc, Gazdag Lajos, Gajzágó Jenő, Grünfeld Izidor, György Kálmán, Görög Béla, Grünfeld Lajos, Gaál Lajos, Gaál József, Harmath János dr., Hegedüs Zsigmond, Heiszler Ödön, Hepka Pál, Horváth József, Horváth Pál, Horváth Kálmán, Hartmann János, Hajdu Béla, Hajdu Bálint, Horváth Viktor, Horváth Zoltán, Illyés Árpád, Incze István, Imreh Ferenc, Israel Adolf, Israel Hermann, Illyés Árpád, Jégh Győző, Jós Lajos, Juhász Albert, Jarosievitz Zoltán, Jánosy János, Járay Ferenc, Kaba Gyula, Kádár János, Kereskes István, Keresztes Imre, Király Jenő, Klein Gyula, Kocsis Elek, Komjáthszeghy Lajos, Kónetschni Ferenc, Z. Knöpfler Gyula, Kónya Gyula, Kopócsy János, Kovács Endre dr., U. Kovács Endre, U. Kovács Józsefné, Köblös Ferenc, Kövér János, Králik Vilmos, Krecsák József, Kunsch Antalné, Kvacskay Károly, Köble József, Kristyori Béla, Konrád Béla, Kökösi Albert, Kocsis György, Kun Gyula, Karácsonyi György, Kuchelbacher Ferenc, Kövér Rezső, Katona József, Klürthy Lajos, Király József, Király Sándor, Katona Adolf, Kolozsvári Ferenc, Lázár Jenő, Lengyel György dr., Lőrincz János, Lőrincz József, Lőrincz Károly, Lőrincz Lajos, Lőrincz Mihály, Lőrincz István, Langer Rudolf, Lukács Károly, Lázár Dezső, Lázár Károly id., Lázár Károly ifj., Lukács Jenő, Linger György, Linger Richárd, Májai Gyula, Maár László, Marx János id., Marx József ifj., Málnassy Károly, Mészáros János, Ménessy Miklós id., Ménessy Miklós ifj., Molnár Gyula, Musnai László dr., Müller Zoltán dr., Müller Alfréd, Márton János, Markovits Dezső, Müller Jenő dr. ifj., Miske Lajos, Mészáros István, Mihály Lajos, Mészáros Gyula, Módi János, Móricz Miklós id., Móricz Miklós ifj., Nevelits Simon, Nagy Zsigmond, Nagy Dániel, Nagy Domokos, Nagy Endre dr., Nagy Pál, Novotny Rudolf, Nagy Miklós dr., Nemes János, Náznán József, Náftáli Sándor, Nemes Sándor, Osztrovsky Mihály, Opfermann Vilmos, Opfermann Elemér, Onák János, Palkó János, Paulini Ernő, Paulini Róbert, Pécsi László dr., Pongrácz József, Pálffy Endre, Pongány Albert, Papp Károly, Puskás Gyula id., Puskás József, Puskás Géza, Papp Jenő, Pál Pál, Polánek János, Pénzes Gyula, Pécsi Zoltán, Riffelt Márton, Riszner Ödön, Rimbás Viktor, Ravay N. Gyula, Rigmányi Gyula, Rácz Miklós, Sarkadi Károly, Schuster Gusztáv, Sándor Ferenc, Sándor Jenő, Spangenberg Albert, Straub József, Subucz István, Szabó Albret, Szabó Árpád, Szabó Ferenc dr., Szabó Mihály, Szathmáry István, Szergely János, Székely Endre dr., Székely János id., Székely Károly, Székely János ifj., Schlafkovszky Antal, Sütt Antal, Sipos János, Sarkadi Lajos, Szűcs Elemér, Szász Árpád, Sente Ferenc, Szabados Károly, Szabó Jenő, Szócs György, Szabó Mihály, Szabó János, Szabó András dr., Szöllősy Albert, Szotyori Jenő, Szilágyi Gyula, Strasser János, Takács Pál, Takács Sándor, Tóbis Ervin dr., Toókos Géza

dr., Török Ferenc, Tóth György, Turóczy László, Tóth László, Telegdy István, Tellár László, Tellár József, Tulbureán Viktor, Tomai Béla, Tollas Márton, Tarsoly József, Takács László, Unghi Mihály, Ungvári Kálmán, Veress István

ifj., Vass Albert, Vass Ferenc, Vita Zsigmond, Veress István id., Weinrich Károly, Winkler Gyula, Winkler István, Wolff Hermann, Zarányi István, Zayzon János, Zsoldis Mihály, Zölde András.

Emelkedőben a jegybank által nyújtott visszleszámitolási hitel

A bankjegyforgalom jelentékeny növelése nélkül érték el a hiteltárca nagyobbítását

A Banca Natională hitelpolitikája tudvalevőleg deflációs irányzatú volt. Ezt az irányzatot megtartotta a legégetőbb tőkehiány idejében is, akkor, midőn a nemzetközi tőkeforrások hiányában, a belföldi tőkekeresletet majdnem kizárólag a Nemzeti Bank elégítette ki, melynek az állandóan fokozódó aranyfedezete mellett bő lehetőségei voltak a gazdasági élet kielégítő hitelezésére. A Nemzeti Bank deflációs hitelpolitikáját a legjobban tükrözi vissza az a tény, hogy az 1937 január 1-én 6.2 milliárd leit kitevő kereskedelmi váltótárca 5.8 milliárd-ra csökkent. Ez a helyzet ez év februárjától kezdve örvendős változást mutat. A Nemzeti Bank kereskedelmi váltótárcája 1938 augusztus végén 9.447 millió leit tett ki. A növekedés igen tekintélyes és hasonló fejlődést mutat a lombardhitel is. Visszleszámitolás és lombardhitel útján a Nemzeti Bank tehát közel 4 milliárd leit hitelt nyújtott az év első nyolc hónapjában, a termelésnek.

Ennek az új hitelnek nagyrészt azonban a

Banca Nationala nem a bankjegyforgalom növelése, hanem egyéb befolyó összegekből fedezte, pedig a bankjegyforgalom nagyobb arányú növelését is lehetővé tette volna az aranytermelés fokozódása, ezt az eszközt a Jegybank azonban csak jelentéktelen mértékben vette igénybe.

A bankjegyforgalom a múlt év december 31-én 29 milliárd 390 millió 893.560 lei volt, amely kisebb-nagyobb változásokkal ez év június 30-ig 30 milliárd 103.029.635 leire emelkedett. Az év második felében sem volt nagyobb arányú a bankjegykibocsátás, amit igazol az, hogy amíg a Banca Nationala kereskedelmi váltótárcája 2 milliárd leit meghaladó összeggel növekedett két hónap alatt (július-augusztusban) a bankjegyforgalom ugyanezen idő alatt mindössze 900 millió leies emelkedést mutat fel és 31 milliárd 12 millió 39.210 leit tesz ki a szeptember 3-iki kimutatás szerint. Nyolc hónap alatt tehát a bankjegyforgalom összesen 1 milliárd 621 millióval emelkedett.

Tehetségkutató intézetet állítanak fel Nagyváradon is

Kötelezővé fogják tenni az egyes szakmák részére a vizsgálatot.

Rendkívül érdekes hírt hozott a munkaügyi minisztériumtól a nagyváradai munkaügyi felügyelőséghez. A munkaügyi minisztérium 57.782 számú átirata különböző adatok sürgős felterjesztését és a szakmai pszihotechnikai intézet felállítását kéri. Az új ipartörvény ugyanis a pszihotechnikai intézeteket abból a célból hozta létre, hogy az ifjúság szakmai kiképzését a lehető legteljesebbé tegye. A pszihotechnikai intézetnek az a feladata, hogy megállapítsa egy-egy tanonc fizikai és lelki rátermettsége mennyire alkalmas az illető szakma elsajátítására? Kolozsváron és Temesváron már működik egy-egy ilyen intézet a most Nagyváradon is felállítják ezt az intézetet egy filozófiai szakos tanár, valamint egy pszichiáter-orvos vezetése mellett.

Az új ipartörvény szerint a vizsgálat eddig önkéntes volt. Ertesülésünk szerint azonban minisztertanácsi határozat készül, amely az egyes szakmák számára kötelezővé teszi a pszihotechnikai vizsgálatot. Ez azt jelenti, hogy a minisztertanácsi határozat által megállapított szakmákban csak a pszihotechnikai intézet bizonylata alapján szegődethető tanuló.

A választott bíróság ügye az új kereskedelmi törvényben. A kereskedelmi és iparkamarák régebben megkapták az új kereskedelmi törvény tervezetét és arra megtették észrevételeiket. A törvényelőkészítő bizottság megállapítása szerint különösen kifogásolták a kamarák azt a módot, ahogy a tervezet a kamarai választott bíróságokat megalakítani kívánja. Eszerint a peres felek mindegyike egy-egy kamarai választmányi tagot jelöl ki bírójának, míg az elnök mindenkor a kamara elnöke lenne. E helyett azt javasolják, hogy a választott bíróságot sorsolják ki a választmány tagjai közül, az elnököt pedig a helyi törvényszék bírái közül. Különösen a kolozsvári kereskedelmi és iparkamara ellenzi, hogy a bíróságok elnöke a kamarai elnök legyen, mert ezzel elnépszerűtlenné az elnököt, mivel az minden perben kiváltképp a pereszes kamarai tag ellenszenvét. Egyébként nem kívánatos az elnök személyét a felek perkedésébe belevonni.

Készül az új adóreform

A kamarák szövetsége az egyenesadó emelésé ellen.

Az elmúlt napokban a pénzügyminisztérium megkezdte az előmunkálatokat az új adóreform tervezetének előkészítésére. Az új adórendszer megalkotásánál figyelembe fogják venni az egyes adózó rétegek teherbírói képességét, az adófizetési és adóbehajtási rendszer egyszerűsítését és a különböző adónemek egysegesítését. Ami az adóalanyok teherbírói képességét és az adóterhek megosztását illeti, úgy a Kereskedelmi és Iparkamarák szövetsége a készülő adóreformmal kapcsolatban kimutatást közöl, mely szerint az adóterhek nagyobb részét a közvetett adók teszik ki. Az 1933-34-es pénzügyi évben a fejenkénti egyenesadó teher 186 leit, a közvetett adóteher pedig 404 leit tett ki. Az 1936-37-es pénzügyi évben az egyenesadó teher fejenként már 256 leit tett ki, míg a közvetett teher 555 leire emelkedett fejenként. A folyó pénzügyi évben az egyenesadó terhek fejenként 335 leire, a közvetett adóterhek pedig 608 leire emelkedtek.

Ami a különböző adónemek egysegesítését illeti, a Kamarák Szövetsége szerint az adózó felek gyakori nehezényezése tárgyává teszik azt a tényt, hogy a sok különböző adónem az adómegállapítást és behajtást megnehezíti. Ezen kérdés elbírálásánál nem szabad szem elől téveszteni azt a tényt, hogy a már ma is elviselhetetlennek látszó egyenesadó teher sokszorosan megnövekedne akkor, ha a különböző közvetett adóterheket leegyszerűsítene. A közvetett adóterhek nagy részét a közönség majdnem észrevétlenül viseli, egészen kis részletekben, bélyegilletékek, fogyasztási adók stb. formájában. Ez az eloszlódás nagyban elősegíti azt a lélektanilag magyarázható jelenséget, hogy a mindennapi élet fogyasztásával összefüggő közvetett adónemeket a közönség könnyebben viseli és ezeknek néha igen nagy mértékben való felemelését nem könyveli el olyan nagy elégedetlenséggel, mint az egyenesadónak néha sokkal kisebb emelését.

RAÉRO KERESKEDŐ.

Proconé bemegy egy harisnyakötésbe és elkezd villogatni a harisnyák közt. Már vagy másfél óra hosszat villogat és a kereskedő kezdi elveszteni a türelmét. Proconé észreveszi ezt és ártóddtton mondja:

— Mi az, kérem, remélem nem tartom fel?

— A világot sem, — feleli a kereskedő — igaz, hogy holnap el akartam utazni, de azt elhalasztotam holnaputánra is.

Utastást kaptak a munkásbiztosító pénztárak a fizetési meghagyások szabályszerű kiállítására

Az utóbbi időben, különösen a nagyobb iparvállalatok tulajdonosai részéről számos panasz hangzott el amiatt, hogy a munkásbiztosító-pénztár fizetési meghagyásai, felhívásai semmi közlekedési adatot nem tartalmaznak a tartozás keletkezésére vonatkozóan és azokhoz a tartozás kivetését tartalmazó jegyzőkönyv sem volt mellékelve. Emiatt az Ugir vezetősége eljárt a Casa Centrala-nál, ahol azt kérte, hogy utasítsák az alárendelt szerveket arra, hogy a jövőben a fizetési meghagyásokhoz mellékeljék a jegyzőkönyvet is, mert csak így van módjukban az érdekelteknek ellenőrizni a tartozás fennállását.

Az Ugir intervenciójára a Casa Centrala kiadta 29-es számú körrendeletét, amely a következőképpen szól:

Az 1935. évi május 9-én kelt 8606. számú rendeletünkben megadtuk a szükséges utasításokat abból a célból, hogy a pénztár hivatala és irodái betartsák a törvényes szabályokat a követelések behajtására. Ebben a rendeletben a többek között utasítást közöltünk arra nézve is, hogy kézbesíteni kell a követelés kivetésére vonatkozó jegyzőkönyvet és amennyiben a kihágást elkövető munkaadó megtagadja annak aláírását, akkor a rendőrséghez vagy a polgármesteri hivatalhoz kell fordulni, hogy azok útján lehessen igazolni a jegyzőkönyvek átvételét.

Sok községben a fizetési meghagyást a pénztárak szervei kézbesítik, ami igen jól bevál, mert ilyen módon azonnal meg lehet kezdeni a tulajdonképpeni végrehajtást.

Dacára az eléggé határozott utasításnak, az Ugir vezetősége panaszkodik amiatt, hogy egyes vállalatok olyan fizetési meghagyásokat, felhívásokat kapnak, amelyek mellé nincsen jegyzőkönyv mellékelve és amelyek nem tüntetik fel a tartozás keletkezését, azt az időszakot, amelyre a tartozás vonatkozik stb. és ilyen módon a vállalkozók nincsenek abban a helyzetben, hogy az okirat alapján ellenőrizzék a tartozás fennállását és összességét.

Az ilyen szabálytalanság kiküszöbölése céljából és főképpen azért is, mert magán a fizetési meghagyáson is vannak rovatok arra nézve és azokban feltüntették a követelések nemét a listák vagy mellékelt jegyzőkönyvek alapján, valamint azt az időszakot is, amelyre a tartozás vonatkozik, felhívjuk az összes alárendelt szerveket, hogy ezeket a rovatokat feltétlenül töltsék ki a megfelelő adatokkal, a fizetési meghagyáshoz mellékeljék a kivetési jegyzőkönyvet féképen akkor, ha a vállalkozók a fizetési meghagyást nem akarják tudomásul venni aláírassukkal és cégbélyegzőjükkel, amely a fizetési meghagyás átvételét igazolja.

A TEMESMEGYEI ÍTALMÉRÉSI ENGEDELYEK ÁRLEJTÉSI EREDMÉNYE.

A teremsvári és temesmegyei ítmérési engedélyek árlejtésénél során eddig nemzetiségök szerint a következő arányban kaptak új engedélyeket: románok harmincnégyen, németek hetvenegyen, magyarok tizenötön, szerbek tizen és bolgárok ketten. Az árlejtéseket már a közeli napokban befejezik.

TULFUTOTT AMBICÍÓ.

Egy rendőr az utcán egy részeg emberrel találkozott és barátságosan bökösni kezdte, hogy jó lesz hazamenni.

— Hé, — mondja a részeg — ne bökösödjön, el tudok én enni magamtól is.

Kerékpárok gyártására is berendezkedik a bucaresti Metaloglobus.

A „Metaloglobus” Rt. fémárugyár berendezkedik kerékpárok gyártására is. Értesüléseink szerint a „Metaloglobus” már meg is szerezte azt a külföldi patentet, amelynek alapján a kerékpárokat gyártani fogja. Az új üzemi részére ipari bizottság már meg is adta az iparpártolási törvény kezeleményeit.

A kisiparos a fogyasztási válságban

Írta: BANYAI ERNŐ.

Az elmúlt két hétben milliárdos károk érték az ország gazdasági életét. A csehszlovákiai események és a háborús feszültség hatása alatt az üzleti tevékenység majdnem teljesen megállt. Az emberek nem vásároltak, nem adtak el, nem fektették a pénzüket vállalkozásba, lehetőleg nem fogyasztottak és főként nem fizettek. A gazdasági élet vérkeringése egyszerűen megállt. A háborútól való rettegés annyira megbénította a lelkeket, hogy jó ideig még a legösztönösebb védelmi intézkedéseket sem tette meg senki. Máskor is voltak vész hírek Európában és olyankor az emberek, akár kevés, akár több pénzüket volt, áruba fektették, mert a múlt háborúban megtanulták, hogy az ár mindennél többet ér. Most azonban ez a megszokott jelenség jóformán elmaradt. Csak a cukornál volt néhány napig megrohanás. Arra a hírre, hogy a belföldi gyáraknak nincs elég cukruk és azt a hadsereg esetleges szükségleteinek biztosítására zárolták. Minden más elsőrendű közszükségleti cikkben, holott azokat is zárolta a hadvezetőség, jóformán semmi kereslet nem volt és ennek következtében a hadvezetőség óvatossági szabályai nem okoztak fennakadást sem a fonalakban, sem a kötött szövéttárakban, bőrökben és egyéb cikkekben. És ami talán a legcsodálatosabb jelenség, a bankokat sem rohanták meg, hogy a betéteket visszavonják.

Szakértők véleménye szerint az a magyarázat, az a kevésbé örömdetes tény, amelyet üzleti körökben már hosszabb idő óta felpanaszolnak: a kereskedők és kisiparosok nagytömegének a szegénysége. Az elmúlt néhány esztendő hadikészülődései által felidézett konjunktúra kétségtelenül megtört ez év elején, vagy talán még előbb is, ha sokan nem is vették észre. Viszont a kereskedőnek, az iparosnak és a fogyasztónak naponta vannak szükségletei, kötelezettségei, amelyek függetlenek az üzletmenettől és a kereseti lehetőségektől. Ezek a kötelezettségek és a régi jó időkben megszokott életkeretek, melyek meghaladják a mai idők lehetőségeit, lassan-lassan felemésztették azt a

gyenge tartalékot, amely áruba és künnlevőségekben talán fel is gyűlt évek során és amikor az események torlódása megakasztotta az üzleti élet rendes menetét, kiderült, hogy a tartaléknak, vagy haszonnak elkörnyvelt áru távolról sem ért annyit, amennyire becsülték, a künnlevőségek javarésze pedig kétes követelés. sé épült el, amelyből talán ha 50 százalék be fog folyni valaha.

Ez különben nem speciálisan romániai jelenség. Külföldön is elszegényedtek a kereskedők és kisiparosok, akárcsak a fogyasztótömegek. Ha nem jön közbe a fegyverkezések újabb fellendülése, alighanem súlyos gazdasági válság gyűrte volna maga alá a világot, akárcsak 1929-ben. A népszövetségi adatok már a nyár elején kimutatták, hogy a világkereskedelem forgalma nyugtalanító visszaesést mutat, ami a legjobb bizonyítéka annak, hogy megint baj van a gazdasági életben, még ha egyes gazdasági ágakban látszólag konjunktúra van is. A világ elszegényedett, még pedig éppen a fegyverkezések és háborús készülődések következtében, a melyek egyfelől rengeteg tőkét vontak el a gazdasági élettől, másfelől pedig majdnem mindenütt alig elviselhető közterheket rakott a kereskedelem, az ipar, valamint a fogyasztótömegek vállára. Amíg a pénz forgott és volt üzleti élet, az emberek valahogyan nem érezték olyan súlyosan a megváltozott helyzetüket, de ha érezték, vagy tudták is, hogy nem fenéig tejfel, görcsösen ragaszkodtak a látszathoz, mert így kellemesebb volt. De az első megakadástól elfogyott a kapkodó gazdasági élet lélekzete és kiméretlenül előbujt az igazság. Az embereknek nincs pénzü. Sem a kereskedőnek, sem az iparosnak, sem a gyárosnak. Már pedig pénz nélkül, hitel nélkül senkinek sem gondolhat arra, hogy háborús hangulat idején készleteket raktározzon bármilyen közszükségleti cikkből, vagy akár spekulációra vásároljon.

A gazdasági élet előreláthatóan ismét igyekezni fog, hogy visszazökkenjen a rendes kerékvágásba.

Nagyfontosságú utépítési terveket fogadott el a legfelsőbb utépítészeti bizottság

A legfelsőbb utépítési bizottság, Gh. Nicolau tanár, közlekedésügyi és közmunkaügyi államtitkár elnöke alatt nagyszabású utépítészeti terveket fogadott el.

A tervek szerint a Constanța—Silistra közötti országúton, a 104+619—115+413 km. jelzőkövek között, 2 millió 800 ezer lei értékű munkát végeznek el.

A munkálatokat az 1 milliárd 617 millió leies hitelforrásból fedezik.

A Pitesti—R. Valcea—Gorova fürdő közötti ut 8000 méteres szakaszát 1 millió 635 ezer 648 lei értékű bitumennel látják el, a munkálatok fedezésére pedig 1 millió 464 ezer 352 leit fordítanak.

A Chisinau—Crieluni országút 21+022—23+124 km. jelzőkövek közötti kettős utszakasz részére történő kisajátításokra 156 ezer 255 leit fordítanak.

A tervek szerint a Tighina—Ceusani—Cetatea Alba szakaszon folyópart és a futó talaj lekötésére szintén tervezeteket dolgoztak ki.

CSAK PRECIZEN!

Mandula nagyon büszke arra, hogy ő sohasem dicsére fel az árut értékén felül a vevőnek, hanem mindig megmondja őszintén, hogy mit ad el.

Nemrég nadrágot akart nála venni egy vevő és az elébített nadrágra mutatva, megkérdezte:

— Na és mondja, kérem, ez a nadrág tisztu gyapju?

— Nem, kérem — felelte Mandula, — a gombok pléből vannak

Ervényben maradnak az összes maximális árak Nagyváradon.

A nagyvárad polgármesteri hivatal a következő értesítést adta ki:

Mi, Nagyvárad város polgármestere, tekintettel az árdragításra vonatkozó törvény 2-ik szakaszára, tekintettel továbbá a 195. számú törvényrendeletre, valamint arra, hogy az első rendű életszükségleti cikkek ára az 1938. évi augusztus 18-án hozott határozat óta nem változott, a közigazgatási törvény 16-ik szakasza alapján: elrendeljük, hogy: fenntartjuk újabb rendelkezésig az elsőrendű életszükségleti cikkek és pedig: liszt, kenyér, hus, vendégloji élelem, petróleum és só maximális árait, valamint az augusztus 17-én kiadott 39334. számú rendelet összes intézkedéseit. Nagyvárad, 1938. szeptember 19. A. Chirila primar, Fiúdan főjegyző.

A csiki Munkakamara megkezdte a mesterkönyvek kiadását.

A csiki Munkakamara e hó 15-től kezdődőleg megkezdte a mesterkönyvek kiszolgáltatását. Egyelőre csak azoknak az iparosoknak adják ki mesterkönyveiket, akik iparigazolványukat, vagy régi munkakönyvüket mesterkönyvre cserélték át. Képesítő könyvek egyelőre — megfelelő mesterkönyv-nyomtatvány hiánya miatt — csak a kovács, lakatos, bádogos, asztalos, kezeles, ács, női és férfiszabó, kalapos, cipész, szíjgyártó, szűcs, timár, kőműves, kőfaragó, szobafestő és mészáros iparágakban bocsátanak ki. Ezek az iparosok is, csak akkor kaphatják meg mesterkönyveiket, ha becseréléskor kapott sárga igazolványukat visszaadják. A kik vizsga útján szereztek jogosultságot, azoknak a részére a mesterkönyveket később adják ki. A mesterkönyvekért történő jelentkezés alkalmával hoznia kell minden jogosultnak egy darab huszleies, egy darab hétleies okmány és egy darab kétleies repülőbélyeget.

Óriási fejlődést ért el Románia bányaipara az utolsó tizenöt évben

1921. és 1936. között összesen 40.253 kiló finom aranyat termeltek az országban. — A központi statisztikai intézet érdekes adatai a petróleum, a földgáz és kőszén termelésének fejlődéséről.

Most, amikor a világ népei állig felfegyverkezve állanak egymással szemben, különleges érdeklődésre tarthat számot a központi statisztikai intézet legújabb kiadványa, amely Románia bányaiparának fejlődését mutatja be az utolsó 15 év alatt. Azaz, hogy pontosabbak legyünk, a dr. Sabin Manuilă igazgató vezetése alatt álló statisztikai intézet adatai az 1921—36. közötti időszakokra vonatkoznak, miután 1937-re még nincsenek, 1938-ra pedig még nem is lehetnek végleges adatok.

EURÓPA EGYIK LEGGAZDAGABB ORSZAGA.

Azt senki sem vonhatja kétségbe, hogy egy állam nemzetgazdasági szempontjából nagy fontossággal bír, hogy mennyi vas, réz, ólom, kőszén, arany, ezüst és más értékes fém áll rendelkezésére. Még békeidőben is minden ország gazdasági fejlődése nem kis mértékben függ attól, hogy ezek az elsőrendű fontosságú nyersanyagok milyen mennyiségben kerülnek kitermelésre.

Sok állam mindezeket a fémeket jórésztben külföldről kénytelen megvenni, ami az évek óta életben levő kötött valutagazdálkodás mellett rendkívül súlyos megterhelést jelent nemcsak az állam és a feldolgozó ipar, hanem elsősorban a fogyasztótömegek részére. Románia a természet kivételes adakozó kedvének jóvoltából alig szorul ebben a tekintetben más országra, sőt fémtermelésének jelentős részét külföldön értékesíti, mert itthon a feldolgozó ipar még nem érte el az fejlettségi fokot, amely mellett valamennyi ércet fel tudná dolgozni.

A hivatalos adatok szerint Románia bányai termelése, amely magába foglalja a petróleumot, kőszén, földgáz, a fém és nem fém ércet, a kőbányákat és sóbányákat, az 1921. évi 2 milliárd 176 millió lei értékről 15 év alatt 8 milliárd 171 millió lei értékre emelkedett, vagyis majdnem négyszeresére. Voltak azonban évek, amikor a kitermelt bányatermékek értéke meghaladta a 10 milliárdot is. A statisztikai adatokból kitűnik, hogy állandó fejlődés mellett a romániai bányászat legjobb éve 1926. és 1930. között voltak, amikor minden egyes éven a kiaknázott bányatermékek értéke meghaladta a 10 milliárd leit is. 1931-ben a kiaknázott bányatermékek értéke váratlanul 5 és félmilliárd leire esett vissza és ezen a szinten maradt is 1934. végéig, amikor már megint megközelítette a 6 milliárd leit és azóta az emelkedés állandósult.

A PETRÓLEUM, AMELY A VILÁGPOLITIKÁT MOZGATJA.

Az egyes bányatermékekre vonatkozó adatok is nagyon érdekes képet adnak az ország bányai és általános gazdasági fejlődéséről. A petróleum, amely miatt az egész világon véres háborúk és forradalmak folynak és amely miatt sok európai hatalom szeretné a maga érdekkörébe vonni Romániát, a következő fejlődésvonalat mutatja: 1921-ben kitermelték 1.168.414 tonna nyerspetróleumot valamivel több, mint egymilliárd lei értékben. A termelés évről-évre emelkedett, de a petróleum ára nem mindenkor tartott lépést a termeléssel. Így például, míg 1921-ben egy tonna nyerskőolaj értéke 874 lei volt, két évvel később már 2483 leire ment fel az ára, azután lassan kezdett lemorzsolódní 398 leijig. Ez 1932-ben volt, amikor a termelés már elérte a 6 millió 756.054 tonnát, de az egész termelés értéke alig tett ki 2 milliárd 770 millió leit. 1936-ban már 8.703.497 tonna volt Románia petróleumtermelése, amelyet főként az olaszok abszolút hátránya által megnövekedett szükséglet növelt meg, minek következtében jobb árat is lehetett elérni. A nyers kőolaj ára 586 leire ment fel tonnánként és az egész évi termelés értéke meghaladta az 5 milliárd leit. Azóta a termelés-

ben, az ismert tartalékok és az üzemből levő források kimerülése következtében visszafelé fordult.

FÖLDGÁZ ÉS KŐSZÉN JÖN A FA HELYÉBE.

A ritkuló petróleum helyét részben a természetes földgáz kezdi elfoglalni, amelynek a termelése, helyesebben a fogyasztása az 1921. évi 90 millió köbméterről, 14 millió lei értékben, 15 év alatt több, mint 204 millió köbméterre emelkedett 118 millió értékben. Ez alatt a 15 év alatt a földgáz árai nagyon változtak. Az 1921. évi 17 baniról felemelték köbméterenként 50, sőt 60 banira is. Két évvel ezelőtt egy köbméter földgáz átlagos ára 58 bani volt. Az erdélyi ipar igen jelentős része ma nagyrészt földgázzal használja hajtóerőként.

A petróleum másik versenytársa a kőszén, amely előtt Romániában csak ezentúl fog megnyílni igazán a fejlődés útja, miután az ország erdőállományának kímélése érdekében lehetőség szerint ki akarják kapcsolni a fával való tüzeletést. A kőszéntermelés, amely több ezer munkást foglalkoztat ma is, 1921-ben egy millió 804.687 tonnát tett ki 929 millió lei értékben. A gazdasági válságig, vagyis 1929-ig a széntermelés állandóan emelkedett és elérte a három millió 46 ezer 027 tonnát 2556 millió lei értékben, annak ellenére, hogy a kőszén ára időközben 971 leiről 839 leire ment vissza. A krízis óta a kőszéntermelés megint felfelé ível ugyan, de a régi szin-vonalat mai napig sem tudta visszanyerni. Az évi termelés kisebb-nagyobb eltéréssel, átlag két millió tonna körül mozog, az értéke pedig 2200 millió lei körül.

TÖBB, MINT 6 MILLIÁRD LEI ARANYBAN.

Az egyéb bányatermékekre vonatkozó adatok közül legközelebbből a nemesfém-bányászat érdekli Erdélyt. Eszerint az utolsó 15 év alatt összesen 4.837.647 tonna olyan ércet bányásztak, amely aranyat és ezüstöt tartalmaz. A termelés 1921-ben 147.518 tonna volt 17.702.160 millió lei értékben és 1936-ban elérte a 630.901 tonát 602.911.690 lei értékben. Mennyiségileg tehát majdnem megötszöröződött, értékben pedig majdnem negyvenszer lett nagyobb. A legmagasabb volt az aranyérc ára 1935-ben, amikor egy tonna átlagértéke 1198 volt, az 1921. évi 120-al szemben. Románia finom aranytermelése a következő képet mutatja: 1921-ben 1104 kgr., 1922-ben 1137 kgr., 1923-ban 1342 kgr., 1924-ben 1311 kgr., 1925-ben 1245 kgr., 1926-ban 1731 kgr., 1927-ben 2006 kgr., 1928-ban 1809 kgr., 1929-ben 2213 kgr., 1930-ban 2672 kgr., 1931-ben 2741 kgr., 1932-ben 3191 kgr., 1933-ban 4435 kgr., 1934-ben 3468 kgr., 1935-ben 4671 kgr., 1936-ban 4977 kgr.

Amint a fenti adatokból könnyen kiszámítható, az arany mennyisége és ára gyakran változott. Míg például 1921-ben egy kiló arany átlagértéke 64.078 lei volt, a gazdasági válság előtti évben, vagyis 1928-ban, amikor a vezető államok a bankjegyforgalom aranyfedezetét fel akarták adni, az arany ára lement az 1924. évi 143.075 leiről kilónként 108.741 leire, majd a Banca Națională aranyvásárlási árát, amelyet azután 1934-ben felemeltek a kicsempészés megakadályozása érdekében, előbb 141.111 leire, majd 153.333 leire.

A finomezüst termelése az 1921. évi 2873 kilóról változtatás nélkül emelkedő, hol hanyatló irányzat mellett 1936-ban elérte a 18.499 kilót, értékben pedig 8.386.882 leiről 37.585.904 leire emelkedett. Legmagasabb ára volt az ezüstnek 1923. és 1936. között, amikor egy kiló átlagértéke 4200—4500 lei között váltakozott. Azután egyetlen év alatt felére ment vissza az ezüst értéke, amely 1934-ben érte el a legalacsonyabb szintet, amikor mindössze 1416 leit fizettek egy kiló finomezüstért. 1935. óta javultak az ezüst árai, amelyek ma 2000 lei körül mozognak.

Kimutatás az építőipar helyzetéről

A román konjunkturakutató társaság érdekes összeállítást készített az építőipar foglalkoztatottságáról.

A társaság által összegyűjtött adatok a főváros és a megyeszékhelyek építkezéseire vonatkoznak. E szerint míg 1930-ban 694 ezer négyzetméter terület beépítésére kértek engedélyt, addig 1931-ben ez a terület 800 ezer, 1932-ben 1020 ezer, 1933-ban 1193 ezer, 1934-ben 1282 ezer és végül 1935-ben 1481 ezer négyzetméterre emelkedett. Így tehát 1930-tól 1935. évig az építkezések statisztikája felfelé ívelő vonalat mutat.

1936-ban már visszaesik az építkezés: már csak 1148 ezer négyzetméter területet építenek be. A rákövetkező 1937-es évben a csökkenés még érezhető.

A kis cégeket mentesítik a román személyzet vállalkozásának ellenőrzése alól?

Jelentették, hogy a román személyzet vállalkozásának ellenőrzéséről szóló törvény módosítását tárgyalja a törvényalkalmazására delegált bizottság. A bizottság az elmúlt héten ülést tartott, amelyben ismét megvitaták a törvény módosításának feltételeit. Megállapítást nyert, hogy a törvény alkalmazása szempontjából főleg a nagyvállalatok jönnek figyelembe. Eppen ezért a bizottság azt javasolja, hogy a törvény módosítása alkalmával vegyék ki a törvény hatálya alól a legfeljebb öt alkalmazottat foglalkoztató kis cégeket. Erre vonatkozólag konkrét javaslatot is terjesztett a bizottság az illetékes minisztériumhoz.

VIGYÁZAT! SZÓVICC.

Ismert bankigazgató és neje lovagolni tanulnak. A minap a lovardában egy kis nézeteltérés támadt közöttük.

— Nekem nem kell az a szürke — mondta a hölgy, — én emezen akarok lovagolni.
— Ki van zárva — szólt a férfi, — ha egy nő lovagol, akkor nem emezen, hanem amazon.

több: 1074 ezer négyzetméter beépítésre kérnek már csak engedélyt.

Igy érezhetően esett vissza az építkezés a fővárosban is, ahol a kiadott építkezési engedélyek az utóbbi évek kampányainak kezdetén a következőképpen változott:

1936 január—május 203.000 négyzetméter.

1937 január—május 183.00 négyzetméter.

1938 január—május 155.500 négyzetméter.

A magánépítkezések voltak főleg azok, amelyek terén a visszaesés a legérezhetőbb volt. Ezt a hiányt jórésztben pótolták a biztosítókintézetek és az állam, valamint a közintézmények részéről megindított nagyszabású építkezési munkálatok.

KÉZMŰKERESKEDELMI FŐISKOLÁT LÉTESÍTENEK.

A bucureştii kereskedelmi és iparkamara teljes újrarendszerű szakiskolákat állít fel kereskedők — fiatal emberek és leányok — kiképzésére. Az első ilyen kézműkereskedelmi főiskola a jegybank és a nemzetgazdasági minisztérium segítségével létesül. A tanterv szerint a főiskola hallgatói valamely bucureştii üzletben segítők kell legyenek, hogy az elméleti oktatással párhuzamosan megfelelő gyakorlatot szerezzenek. A főiskola tanárok és kereskedők adnak elő, akiknek vezetésével a hallgatók gyárakban is látogatást tesznek. A három éves tanterv a következő tárgyakat öleli fel: Kézműipar, áruk, vétel-eladás, könyvelés, levelezés, német — francia nyelv, földrajz, kereskedelmi törvény és pénzügytan, gyorsírás. A beiratás feltételei: érettség, állandó üzleti gyakorlat, kötelező nyilatkozat aláírása arra nézve, hogy a főiskola elvégzése után a kereskedelmi és iparkamara utasításai szerint helyezkedik el és legalább 5 évig kereskedelmi pályán marad a jelentkező. A főiskola elvégzése után a jegybank folyószámlát nyit az új cégeknek.

November elsejéig jelentkezhetnek összeírásra a mérnökök

Bucuresti mérnökök megkönnyítik az összeírást

Adorján Dezső és Rohonyi Vilmos bucaresti mérnökök a következők közlésére kértek fel bennünket:

A mérnöki testület megalakítását elrendelő új törvény végrehajtása kapcsán lehetővé vált azoknak a magyarországi diplomával bíró mérnököknek és agrármérnököknek a mérnöki testületbe való beíratást is, akik diplomájukat eddig nem nosztrifikáltatták.

Mintthon azonban a nosztrifikálási és beíratási eljárás — tekintettel annak sok fázisára — nehézkes és hosszadalmas, viszont annak befejezésére az új törvény végső határidőként november 1-ét írja elő, kívánatosnak látszik, hogy mindazok a mérnökök, akik fenti eljárást még nem kezdték meg, kollektív akció keretében gyors ütemben végezzék azt el.

A Bucurestiben beindított közös mérnöki akcióhoz csatlakozni kívánó kartársak jelentkezhetnek Adorján Dezső mérnök címén: Bucuresti, Str. Berzei 20., aki bucaresti érdekelt kartársainak felkérésére az önként jelentkezők összeírását elvállalta.

KOMISZ TARS.

Sanyaru felmegy a Krix és Kraz céghez és kéri, hogy az ellene másnapra kitűzött árverést ne tartsák meg.

— Nézze, Sanyaru ur — mondja Krix — reménytelen az ügy, mert én beleegyezek a halasztásban de a társam viszont nem fog beleegyezni.

— Talán beszélnek vele is.

— Ő jelenleg nincs a városban.

— Helyettese sincs?

— De van.

— Ki az??

— Én.

Kolozsvári cég szállítja a Monitorul Oficial új bélyegnyomdájának első berendezését.

Most zajlott le Bucurestiben a Monitorul Oficial ujonnan felállítandó bélyegnyomdájának butorberendezésének szállítására vonatkozó árlejtés, amelyen 9 cég vett részt. A megbízást a kolozsvári Cooperativa Clujana nyerte el.

GYORS KISZOLGALÁS.

Reszegének kis szabóműhelye van egy mellékudobban. A bejárat felett hatalmas tábla lóg, ezzel a felirással:

Öltönyök készítését mérték után vállalom! Az öltönyt meg lehet várni!

Egyszer beállt hozzá egy rosszul öltözött fiatalember és azt mondja:

— Kérem, én szeretnék egy öltönyt csináltatni. De tessék mondani, tényleg meg lehet várni?

— Hogyne, — feleli Reszege, — ha én most mértéket veszek, akkor uraságod hazamehet és otthon megvárhatja, míg az öltöny elkészül.

— ADÓKIVETÉSÉNEK A KERESKEDELMI KAMARAI BEJEGYZÉST IGAZOLNI KELL. A bucaresti Kereskedelmi és Iparkamara javaslatára a pénzügyminiszter elrendelte, hogy a jövőben úgy az új, mint a régi cégek adó kivetésénél a kereskedő tartozik igazolni, hogy a kamaránál be van jegyezve. A régi cégek azt is tartoznak kimutatni, hogy milyen változások álltak be a cég fennállása óta.

— A GYAPJU ZAROLÁSA. A nemzetvédelmi minisztérium az ipari termékek ellenőrzése tárgyában kiadta 3. számú rendeletét, amely szerint szabad eladás tárgyát képezik: a kamargarnfonal, azon pamutfonalak, amelyek nem esnek a 10-1, 12-1, 14-1, 16-1, 18-2, 20-2, 10-3, 14-3 kategóriákba, végül minden olyan áru, amely detailkereskedőnél van. Merinogvapju, durva és hosszuszálú gyanju csak közvetlen a gyáraknak szállítható és semmiesetre sem a közvetítőnek. A gyárak kötelesek a rendeletben meghatározott arányban a gyanjut a nemzetvédelmi minisztérium rendelkezésére bocsátani. A gazdasági szindikátusok értesíteni fogják a minisztériumot az eladott mennyiségekről és hogy kiknek mennyi árut szállítottak. A hadsereg rendelkezésére blokkoltatik a gyárak birtokában lévő gyapju 90 százaléka, tehát nem 80 százalék, mint az előző rendeletben volt.

Április 30-ig meghosszabbították a falusi italmérők engedélyét

Mint lapzártakor értesülünk, a pénzügyminisztérium a falusi italmérők engedélyét jövő év április 30-ig meghosszabbította. Ez a rendelkezés annál is inkább szükséges volt, mert a legtöbb helyen az árlejtéseket még nem fejezték be, viszont az október elsején lejárt engedélyek bevonása esetén kénytelenek lettek volna az engedélytulajdonosok raktáraikat felszámolni, minek folytán az a helyzet állott volna elő, hogy egyes falvakban nem lett volna italmérő. A meghosszabbítás révén most már alkalom nyílik, hogy az érdekeltek készleteiket eladhassák és jogi helyzetüket tisztázhassák.

Több mint 640 millió nyereséget mutat ki a szeszjövedék

Az alkoholizmus elleni küzdelemre huszonhárom és félmillió leit fordít a szeszmonopol.

A napokban tette közzé a szeszjövedék az 1937—38. évi mérlegét és zárszámadásait. Tekintettel arra, hogy Romániában, mint agrárállamban, a szeszipar helyzete mindenképpen fontos körülmény úgy a mezőgazdaság, mint a gyárosok és az államkincstár szempontjából, a szeszmonopólium évi jelentése mindenképpen érdeklődésre tarthat számot. Ez az érdeklődés ezuttal annál indokoltabb, mert a következő évi jelentésben előreláthatóan lényeges változások lesznek, annak a ténynek a következtében, hogy a falusi italmérések igen nagy része, amelyre nem akadt bérő a legutóbbi árlejtéseken, október elsejével meg fog szünni, ami kétségtelenül kihatással lesz a szeszipar helyzetére és az állami bevételekre is.

A szeszjövedék évi jelentése azzal kezdődik, hogy a költségvetési előirányzata eredetileg 1 milliárd 90 millió 211.100 lei volt, amelyet utólag 1 milliárd 237 millió 211.100 leire emeltek fel. A bevételek terén ebből az előirányzathoz a következő összegek folytak be: szesz eladásából 1 milliárd 204 millió 453.077 lei, vagyis 292 millió 836.029 leijel több, mint az előző évben, palackok eladásából 17 millió 358.376 lei, egyéb jövedelmekből 11 millió 190.613 lei. Az összes bevétel tehát mindössze 4.209.034 leijel maradt mögötte az előirányzatnak. A kiadások terén a legnagyobb tétel az a 437.732.674 lei, amelyet a gyáraknak fizetett a jövedék a neki szállított szeszért. Ez az összeg 80.156.494 leijel több, mint az előző évben és azzal magyarázható, hogy a hivatalból megállapított szeszátvételi árat, bírói ítélet alapján, a jövedék kénytelen volt valamivel felemelni. A második nagyobb kiadási tétel az a 610 millió lei, amelyet részesedés címen az államnak fizet a szeszjövedék. Ez a tétel is 150 millióval több, mint az előtte való esztendőben. A többi kiadás a következő tételekből tevődött össze: beruházások a megveit raktáraknál és állami szeszfinomító felállítására Kisenében 17 millió 543.700 lei (13.102.926 leies emelkedés) üzemi költségek 51.619.168 lei (18.708.706 leijel több, mint tavaly), személyzeti kiadások 39.906.794 lei, dologi kiadások 35.050.719 lei, (a személyzeti kiadásoknál 5 millió 850.081 lei, a dologi kiadásoknál 6 millió 511.022 lei a többlet), szubvenciók 25.031.700 lei, a kiadásoknál tehát 274 millió 557.217 leies pluszmutató mutatkozik az előző évvel szemben és 20.226.245 leies megtakarítás az előirányzatl szemben.

A nyereség és veszteségszámla adatainak szembeállításából látni, hogy kereskedelmi szempontból a szeszjövedék 640 226 285 lei tisztán nyereséget mutat, holott mindössze 50 millió 040.456 lei forgótőke áll rendelkezésére 300 millió holott amennyit a törvény alapján rendelkezésre kellett volna bocsátani. Tulajdonképpen a szeszjövedék forgótőkéje még ennél is kevesebb volt, mert csak az idei nyereségből tartálékolt 10 000 000 leijel, ami az ezt az összeget. A nyereség többi részéből a szeszmonopóli 50,4 millió leit a nyilvános inani feloldozásáért előző évi elvonás arányában, amely formájában ma 242 millió 000 000 leit tesz ki, továbbá 106 millió leit az államháztartás általános költségvetésének, amely ezzel 22 407 870 leire növekedett, 42 millió leit a személyzet jutalmazására fordított és

562.8 millió leit kifizetett az államnak. A legérdekesebb tétel ezek közül kétségtelenül az, mely azt árulja el, hogy a szeszfogyasztás hasznából létesítettek alapot a szeszfogyasztás elleni küzdelem javára.

Magából a mérlegből is érdekes dolgot tudhat meg az ember. Így például azt, hogy a szeszjövedéknek valamennyi befektetése nem egészen 47.3 millió leit ért meg 1938. március 31-én. A palackkészlet 33 millió 759.151 leijel, a szesz készlet pedig 28.763.467 leijel, a denaturált szesz 8.207.918 leijel, az adósok számlája 33 millió 341.902 leijel szerepel az aktívák között. Kiderül továbbá, hogy részesedésének terhére a pénzügyminisztérium már 847.551.524 leit vett fel előre a szeszjövedékből. Talán ez a magyarázata annak, hogy a tartozik oldalon a szeszgyárak több, mint 38 millió lejies követeléssel szerepelnek.

A nyereség-veszteség számlán is találni néhány érdekes adatot. Kiderül többek között, hogy a szeszszitalok elosztásával foglalkozó vállalatok majdnem 268 millió leit kaptak a monopólió jutalék, forgalmi jutalék és szállítási költségmegtérítés címén. A likörgyárak is kaptak bonifikációt, még pedig 2.622.600 leit, míg a mezőgazdasági szeszgyárak 12.057.371 lei prémiumot kaptak az elmúlt kampányban. Nem érdektelen az sem, hogy a második kategóriához tartozó lepárolóüzemek és kisüstök által eladott párlatok után a jövedék összesen 4.3 millió lei szeszadót hatottak be, holott szakértők szerint megfelelő ellenőrzés mellett ennek az adómennek egymagában többnek kellene lenni, mint a mennyit a kincstár az egész szesziparból kap.

— A temesvári kereskedelmi és iparkamara titkári állása. Vasárnap tartották a kereskedelmi és iparkamaránál a képesítési vizsgát a főtítkári állás betöltése végett. Tíz pályázó közül csak hárman jelentek meg a vizsgán, mert a többinek az iratait nem találták rendben. A vizsga eredményeképpen a vizsgabizottság dr. Arsenovici Zeno és Fratila Ioan ajánlja megválasztásra.

KORREKT MÉRLEG.

Tip és Top találkoznak a kávéházban és Tip megkérdi:

— Na, Top, hogy zárult az üzleti év?

— Köszönöm, elég jól, csak a mérleggel volt sok bajunk.

— Hogy-hogy?

— Hát van neked fogalmad arról, mennyi hibát kell beleszuszítani, hogy az ember végre egy korrekt mérleget kapjon?

— ÚJ POSTAI RENDELKEZÉSEK. A posta vezérigazgatóság rendelete alapján az aradi főpostahivatal a következőket hozza a közönség tudomására: 1938. október 1-től kezdődőleg tilos bármilyen postai küldeményre a rendes díjszabást meghaladó hozzájegyzést fűzni. Hasonlóan tilos nyomtatványokra kézzel, vagy gépirással személyi, vagy aktuális közleményeket írni. Egy-egy üdvözlő névjegykártyákra, képeslapra, vagy más nyomtatványra öt szónál többet írni nem szabad. Végül a jövőben könyveket, irodalmi brosurákat nem lehet újságként feladni.

A szatmári zsidó iparosok és kereskedők egyesülete új aggmenházának alapkövetétele

Meghitt és bensőséges ünnepség folyt le a szatmári Zsidó Kisiparosok és Kiskereskedők Egyesületének székházában. Nagyszámu egyesületi tag és vendég jelenlétében ez alkalommal helyezték el az új aggmenház alapkövét. A zsidó társadalom minden rétegén kívül a város román és magyar iparosai népes küldöttséggel voltak képviselve az ünnepségen, mintegy bizonyítékaul annak, hogy ebben a városban zavartalan béke uralkodik a különböző vallású és nemzetiségű polgárok között.

Az emlékeztetően szép ünnepséget Grosz Izidor, az egyesület fáradhatatlan elnöke nyitotta meg és meleg szavakkal üdvözölte a vendégeket. Utána Rűvel főként vezetésével az ortodox templom ének-kara a Királyhimnuszot intonálta. Majd Fischer József dr. emlékedett szövege. Beszédének elején éltette az uralkodót, aki felszabadította az országot a politikai terrortól és lehetővé tette a produktív munkát.

— Emberi kötelesség hajlékot építeni az elesetteknek — mondotta többek között. Az igaz munkának sohasem kell abbamaradni. Ma börtönt az egész világ zsidósága. De az igazi börtön nem az, ha a testünket sanyargatjuk. Az emberiség békéjéért akkor tesszünk szolgálatot, ha azt nevezzük igazi börtönnek, ha segítségére sietsz az elesetteknek. S akkor ki fog derülni a világra a béke és szeretet napja. Hosszas taps követte a szívhez szóló beszédet.

Dr. Friedmann József főrabbi volt a következő szónok. Bevezetésül Isten áldását kérte Öfelségére és az egyesület munkájára. Majd a szentírás szavait idézve, kifejtette, hogy a zsidóságot a hagyományok tisztelete jellemzi. Isten parancsát azzal szenteljük meg, — mondotta, — ha az Ő akarata folytán hosszú élettel megáldott aggoknak megadjuk a kellő tiszteletet és gondtalanná varázsoljuk hátralévő napjaikat. A főrabbi ezután felhívta a zsidóságot, karolja fel és szeresse ezt a munkát. Járuljon hozzá mindenki. Segítsenek létrehozni a szeretet ezen épületét, mert ez a legnemesebb emberi cselekedet. Emlékedett az elnök beszéde a nagyszámu hallgatóság körében mély hatást keltett.

Rosenberg Sámuel, a hitközség elnöke azzal kezdte beszédét, hogy szent az a ház, amelyet hajléktalanok részére emelnek. Az a ház, ahol éhezők látnak el, Istennek tetsző hajlék. Az ilyen adomány: áldozat, amelyet a szentírás ír elő. A hitközség nevében az egyesület vezetőségének és az adakozóknak köszönetét fejezte ki.

Kondor Gedeon a szatmári iparoság üdvözlését tolmácsolta. Örömet fejezte ki afölött, hogy a magyar iparoság példáját most a zsidó iparosok is követik a hajlékot emelnek elaggot társaiknak.

Major Andrei a kisiparos unió nevében üdvözölte az ünnepi egyesületet. Bátor tetteknek nevezte, hogy most, amikor az egész világon ember ember ellen küzd, itt akadnak, akik építenek.

Grünberger S. Dávid a zsidókórház nevében mondott meleghangú üdvözlő beszédet.

Végül Gyüre Lajos tartott a Csizmadia Ipartársulat nevében rövid, de frappáns üdvözlő beszédet.

— Kivánom, — mondotta, — hogy az egyesület iparosai olyan jó helyzetbe jussanak, hogy minél kevesebben kerüljenek ebbe az aggmenházba, amelynek alapkövetétele most ünnepeljük.

Az énekhar záróéneke után Grosz Izidor elnök az alapítóokmányt tartalmazó rézhengert elhelyezte az alapkö belsőjébe, majd a főrabbi és utána a többi vendégek egy-egy téglát raktak le az épülő aggmenház alapjára.

GYÖNGED CÉLZÁS

Döcög alküldte segédjét Pöcögékhez, hogy inkasszáljon be pár száz lelt. Mikor a segéd visszajött, megkérdezte:

— Na, volt Pöcögéni?

— Voltam.

— Fiaztatt?

— Nem.

— Azt mondta, hogy nem akar fizetni?

— Nem mondta, de célzott rá.

— Hogyan?

— Kidobott.

Az aradi pénzügyigazgatóság október elseje után is engedélyezi a régi falusi italmérők működését

Ismételtben is megemlékeztünk a falusi italmérési engedélyek árlejtése körül felmerült problémákról. Közöttük azt is, hogy Aradon ezeknek az italmérési engedélyeknek árlejtését megelőzően a kisebbségi italmérőket nyelvvizsgának vetették alá és ha a nyelvvizsgán nem feleltek meg, kizárták őket az árlejtésről való részvételből. Többben az árlejtés módja ellen felbuzerést jelentettek be, a kisjénői kisebbségi italmérők pedig, akik a nyelvvizsgán szintén megbuktak, emlékirattal fordultak Marta Alexandru dr. királyi helytartóhoz, aki előtt feltárták helyzetüket és támogatást kérték.

Bizonytalanság uralkodik a falusi italmérők körében akörül, hogy mi lesz október elseje után, amikor az új szeszörvény értelmében a régi italmérési engedélyeknek hatálya lejár, vagyis a régi engedélyek érvényüket veszítik. Az aradmegyei községek nagyrésztében az italmérési engedélyek bérbeadására vonatkozó árlejtések még nem fejeződtek be, így tehát az a helyzet állott elő, hogy a régi engedély hatályát veszti, a kiadandó új engedélynek pedig még nincs tulajdonosa. Egyébként azokban a közsé-

gekben sem történt még meg az új engedélyek kiadása, ahol az árlejtést megtartották, mert a szeszmonopól vezérigazgatósága még nem végzte el a szükséges formasságokat. Így tehát felmerült az a kérdés, hogy a régi italmérők árulhatnak-e október elseje után anélkül, hogy büntetést ne szenvedjenek és hogy ellásák-e magukat még egy ideig áruval.

Munkatársunk érdeklődött az ügygel kapcsolatban az aradi kivetési pénzügyigazgatóságon, ahol azt a választ kapta, hogy egyelőre zavartalanul hagyják működni a régi italmérőket, amíg az árlejtések eredményeképpen az engedélyekhez jutott új tulajdonosok el nem foglalhatják helyüket. Ezt a méltányossági intézkedést már csak azért is meghozták, mert az állam jövedelmeit veszélyeztetné elsősorban az, ha a megye minden községben október 1-én bezárnának az összes italmérések.

Más oldalról úgy értesültünk, hogy a kérdés a pénzügyminisztériumot is behatóan foglalkoztatja és a régi italmérési engedélyek hatályát előreláthatóan rendelet törvénnyel meghosszabbítják esetleg március elsejéig.

A kőműves és építőmesterek szerzett jogainak biztosítása

A temesvári ipari szindikátus közös eljárására hívja fel az ország testvér-érdeklőpviseleteit. Már novemberre meg akarja valósítani a minisztérium az új kamarákat.

Az ország a rohamos átalakulás korszakát éli. Nincs foglalkozási ág és társadalmi réteg, amelynek újjászervezését ne vette volna tervbe a kormány. Kétségteljes a legforradalmibb az az elgondolás, amely az eddig teljesen szabad versenyt tárgyát képező vállalkozást, képesítéshez kötött joggá akarja átalakítani.

Ezt a törekvést célozza a tervezett mérnöki és vállalkozói kamarák felállítása, amelynek gondolata a közvetlenül érdekelt kőműves- és építőmesterek körében Temesváron és a Bánságban nagy mozgólódást keltett. Mindaddig tudvalevőleg az építőmesterek, illetve a mérnöki képesítés nélküli építésszek is szabadon elvállalhattak építkezéseket, most a vállalkozás jogát építésmérnöki képesítéshez akarják kötni. Legutóbb a bánsági érdekeltek részéről egy bizottság járt Bucureştiben, amely nem igen kecségető kilátásokkal jött vissza.

„A BÁNSÁGBAN MINDÖSSZE EGYKÉT JOGOSULT VÁLLALKOZÓ MARADNA”.

A kérdésről Gazda József, a temesvári Ipari Szindikátus főtitkára érdeklődésünkre a következőket mondotta:

— Országos akció vált szükségessé az illetékes tényezők tájékoztatására a szerzett jogok biztosítása érdekében. Az 1936 évi építészeti törvény közöndomásulag a tervezés terén meglepetéseket hozott, korlátozta a régi mesterek hatáskörét, most a két kamara felállítása pedig további súlyos következményekkel járhat az érdekeltekre. A minisztérium, hír szerint, már novemberben tető alá akarja hozni a kamarák ügyét.

Mint értesültünk, a mérnökök maguknak vindikálják a vállalkozás jogát. Ennek következtében a vállalkozás monopolizáltikus jog lesz, amelyet csak képesített egyén gyakorolhat. Gyakorlatilag ennek a helyzetnek a Bánságban súlyos kihatásai volnának. A kisebb építkezések, elsősorban falusi vállalkozások nagy részét ugyanis az építőmesterek tartják kezükben és amennyiben ezt a jogot kizárólag a mérnökökre, még pedig főkével bíró mérnökökre korlátoznák, úgy a Bánság két-három megyéjének a területén alig egy-két jogosult vállalkozó maradna. Elképzelhetetlen, hogy ez a néhány vállalkozó az összes városi és falusi munkákat el tudja látni.

„TÖBBEZER MUNKASSAL DOLGOZÓ 60-70 KŐMŰVESMESTER”.

A tervezett mérnökkamara az eddigi elgondolások szerint tehát komolyan veszélyeztetni a ré-

gi, vizsgázott építő- és kőművesmesterek szerzett jogait. Több évtizedes multtal rendelkező építészetről van szó, akiknek jogait és hatáskörét feltétlenül tisztázni kell. Csak Temesváron körülbelül 60-70 kőműves és építőmester van, akik több ezer munkást foglalkoztatnak, a méltányos megoldás tehát komoly szociális probléma is egyben.

Mint már fentebb említettem, a vállalkozásra jogosultak nem tudnak a munkálatokat ellátni — mondotta a továbbiak során Gazda főtitkár. — Ennek következménye az volna, hogy a munkálatokat megint csak alberletben adnák az építésznek, ami semmiesetre sem lehet a törvényhozó elgondolása. Az eddigi tervek szerint, mint értesültünk, azok a jelenlegi vállalkozók, amelyek középiskolai készultséget nem tudnak felmutatni, csupán pallérjogot kapnának. A többiek, a képzettséggel bíró, vizsgát tett építészek ügye javulást ígér. A minisztérium ugyanis a legnagyobb tárgyilagossággal hajlandó ezt a kérdést tárgyalni. Éppen ezért van szükség az egységes eljárásra.

MI LESZ AZ ÉPÍTÉSZETI ISKOLÁKKAL?

Az építészeti vállalkozás jogának a korlátozása és mérnöki képesítéshez kötése más, komoly problémákat is fölvet. Így többek között előtérbe kerül a kérdés: mi lesz az alsóbbfokú építészeti iskolákkal és azok növendékeivel. Hír szerint a csernovici építőmesteri iskola már is lépéseket tett, hogy növendékei részére a vállalkozási jogot megkapja. Temesváron hasonló iskola van, amelynek sorsa szintén kétes. Az építőmesterek hatáskörének és jogainak megszüntetése ezeknek az iskoláknak az életképességét is megszüntetné.

A létesítendő kamarák hatáskörébe még bizonytalan ugyan, de a vállalkozási jog megszorításáról szóló hírek erősen tartják magukat. Éppen ezért van szükség közös felfépre az érdekt kőműves és építőipari mesterek részéről — mondotta Gazda József főtitkár. — Az Ipari Szindikátus ezután is felhívja az ország valamennyi testvér-érdeklőpviseletét, hogy vegyék fel egymással az érintkezést és közös akció keretében igyekezzenek a régi kőműves és építőipari mesterek szerzett jogait biztosítani.

Fából—vaskarika

A modern vegyész mint szénégető

A szénégetésnek egykor csupán az volt a célja, hogy a füstnélküli tüzelésre alkalmas faszenet csináljon az erdők friss fáiból. A vegyészek aztán rájöttek, hogy a szénégetésnél tulajdonképpen a faszen a legjelentékenyebb termék és sokkal nagyobb értéket jelentenek azok a gázok, amelyek a fa száraz desztillálása közben a szénégetőkemenőkből egyszerűen elszállnak kihasználatlanul. A fának körülbelül 50 százalék a tisztá széntartalma. Ha hevítik a fát levegőtől elzártan, elpárolog belőle a természetes nedvesség és egy sereg illékony anyag s marad a faszen, amelynek széntartalma 80—90 százalék.

A mai ipari szénégetésnél, melyet a vegyész irányít, a következő módon folyik a fa elszénestése. A felaprított fát, forgácsot, hulladékot, vasból, vagy kőből való retortába zárják, kis kocsonkólva bele a forró térbe, egyszerre általában százötven mázsányit s a desztilláció 24 óráig tart. A betöltő kapun kívül van a retortának még egy nyílása, melyen a gáz és gőzalaku anyagok jönnek ki s ezeket a megfelelő hűtőberendezésben lecsapják, lehűtő cseppfolyósá vágy szilárdá. A hevítés alatt először kiűzik a fából a nedvességet, azután 250 foknyi hőnél bekövetkezik az értékes vegyi folyamat, melynek során a száraz fa alkotászeiből 30 százaléknál szitárd faszen, 47 százaléknál faecet és azután kátrány lesz, az eredeti fa súlyának körülbelül 6 százaléknál mennyiségében. Az ezenkívül felszabaduló szénmonoxidot rendszerint, mingyárt a tüzelésre használják fel.

A faszenet éppugy eladja a modern szénégető, mint a régi tette, ámbár ma már másra is használják a faszenet, mint régen, például kénál való vegyítés után a műselyemgyártásban, a növényi zsírok termelésénél, mint aktív szenet a cukoroldatok szintelenítésére, könnyű benzinnel petróleumgázakból való kiválasztására, gázmaszkok töltésére.

A nyers faecet az igazi érték a fa desztillálásában. Ebből először is kidesztillálják a nyers faszeszt, mely metanol, acetón és metilacetát keveréke s ezt külön dolgozzák fel. A visszamaradt faecetből megfelelő oldószerrel kivonják az ecetsavat, melyet vagy rögtön eladnak a kereskedelemnek, vagy további termékekké dolgozzák át, például acetilcellulózát csinálnak belőle, ami kiinduló anyagja a műselyemgyártásnak, filmeknek, plasztikus anyagoknak, ragasztószereknek, vagy kaseint csinálnak belőle, amely a galalitnak, a mesterséges elefántcsontnak az alapanyaga. Ezenkívül számtalan gyógyszer készítéséhez is nélkülözhetetlen az ecetsav.

Ha a gőzalaku faecetet bizonyos anyagokon vesetik keresztül, megkapják belőle az acetont, amely a modern vegyipar egyik legfontosabb oldószere. Így például az acetilén nagymennyiségben oldódik az acetónban megfelelő nyomás alatt, úgyhogy vaspalackokban szállítható. Ez a dissous-gáz, melyet a hegesztéseknel használnak. Ugyancsak acetont használnak zsírokra és vitaminokra a növényi és állati szövetekből való kioldására, s legújabbban nagyban használják a paraffinnak a petróleumból való kioldására is.

A nyers faszeszt fokozatosan párolva, először egy gázkeveréket kapnak, melynek alkotászei metanol, acetón és metilacetát s ezt acetónpótlékul lehet használni, vagy a lakkok készítésénél hasznos, aztán 60—65 százalékban tiszta faszeszt, azaz metilalkoholt. A metilalkohol fontos oldó és hígítószere a lakk- és illatszergyártásban, az autók hűtőjében lévő vízhez keverve, megóvjá a fagyástól a hűtőt, a benzinnel is hozzá lehet keverni, mint olcsóbb robbanóanyagot, de a legtöbb faszeszt formaldehid készítésére használják fel. A formaldehid utabban egyre nélkülözhetetlenebb anyag lesz a vegyiparban, amit eléggé jellemez az, hogy évenként 100.000 tonna formaldehidet fogyaszt a vegyipar. Igen sok kell a fertőtlenítésre, konzerválásra, azonkívül nagy szerepe van a papírban, a robbanóanyagok gyártásában, a bőr cserzésénél, a gyógyszerek közül az urotropint, formalint és a lysoform kászul belőle, a textilipar színek fixálására, a nyerselyem nemesítésére, a műselyem szívószátátalára használják.

A fadesztillálásnál visszamaradó fakátrány mindössze hat százalékát teszi ki az eredeti famennyiségnek, nem is jelentős nyersanyag, de azért a további lepárlásából kapják a kreozotot és a guajakolt, amikből gyógyszerek lesznek, míg a maradék fa-szurokból szigetelőanyagokat készítenek az elektrotechnika számára.

Amíg a modern vegyészeti bele nem szólt a szénégetésbe, így tehát könnyelmű pazarlás volt a szénégetők erdei mestersége.

Az egészségügyi törvényben megszabott bírságok

Milyen jogorvoslattal lehet élni az egészségügyi törvény alapján kivetett büntetések ellen

A legutóbbi időben mindenütt az egész országban szigorú razziákat tartottak az egészségügyi hatóságok. A kormány elhatározott szándéka ugyanis, hogy a legpontosabb végrehajtását követeli meg az egészségügyi törvénynek és az erre vonatkozó rendeleteknek, mert minden rendelkezésére álló eszközzel támogatni kívánja az ország közegészségügyének fejlődését. Sajnos, ezek a razziák a legtöbb helyen, igen súlyos következményekkel jártak, különösen az élelmiszert árusító kereskedőkre, egyes kávéházakra és éttermekre, sőt még némely kisebb-nagyobb iparvállalatokra nézve is. Bizonyos, ezt be kell vallanunk, nagyon sok kereskedő és gyáros kevés figyelemmel volt eddig az egészségügyi előírásokra, sőt némelyek még a legelemibb köztisztviselési rendszabályokat sem alkalmazták. Így érthető meg, hogy egészen tömegesen szabtak ki bírságokat a mulasztókkal szemben és voltak olyan esetek is, amikor a legszigorúbb retorziókra került a sor: bezárták a vállalat helyiségét.

A gyárakra nézve az egészségügyi törvény olyan követelményeket támaszt, amelyeknek végrehajtása igen sokszor nagyon költséges és néha komplikált is. Hasonló a helyzet az élelmiszer üzletekben, kávéházakban és éttermekben, ahol főképpen köztisztviselési szempontok jönnek figyelembe.

Miután számos olvasónk érdeklődött nálunk aziránt, hogy milyen módon lehet a kiszabott büntetések ellen jogorvoslattal élni, ezalkalommal ismertetjük az egészségügyi törvények idevonatkozó rendelkezéseit.

Mindenekelőtt tudnunk kell azt, hogy nemcsak maga az egészségügyi törvény, hanem annak végrehajtási utasítása és sokféle újabb kiadott rendelet is különböző kihágásokat és különböző büntetéseket állapítanak meg, amelyek nemcsak pénzbírságok alakjában jelentkezhetnek, hanem bizonyos esetekben a helyiséget bezárják, sőt a mulasztókat szabadságvesztéssel is sújtják. Így például élelmiszerhamisítás esetében a büntetőtörvénykönyv szerint szabják ki a büntetést, amely 3 évig terjedhető fogság is lehet.

Külföldi tőkecsoportok fokozott érdeklődést mutatnak a romániai aranyércstermelés iránt

A kormány röviddel ezelőtt, amint annak idején jelentettük, az aranytermelés fellendítése érdekében rendeletet adott ki, amelyben az aranytermelésben érdekeltiséget vállaló külföldi tőke számára biztosítja deviza vagy arany formájában az elért jövedelem kivételét.

A kormány új rendelete kedvező hatással volt a román ércbányászat iránt érdeklődő külföldi tőkére. Amint megbízható helyről értesülünk, külföldi, főképp angol tőkések érdeklődnek az újabb romániai aranyércelőfordulások iránt és különösen Verespatak, illetőleg a Bánát területén kutatnak nagyobb és gazdagabb aranyércelőfordulások után. Ha ezek a kutatások eredménnyel járnak, úgy a közeljövőben ezeken a vidékeken is, külföldi tőke bekapcsolásával intenzívebb aranytermelés indul meg.

Itt írjuk meg, hogy a Gyergyó vidékén megindult aranyérckutatók eddig nem vezettek eredményre. A Concordia petróleumvállalat egésze alatt megalakult Concordia Aurifera azonban folytatja a kutatásokat, mert neves geológusok szerint ezeken a vidékeken gazdagabb aranyércelőfordulások vannak.

AZ MAR MAS...

Pindy panaszokodik Pontynak:

— Ha egyszer-e egyszer kimaradok éjszakára, másnap egészen össze vagyok törve. Te is így vagy vele?

— Nem, — felelte Ponty — mert én agglegény vagyok.

Szabadságvesztési büntetést azonban kizárólag a büntetőbírószak mondhat ki a büntető perrendtartás szabályai szerint és a törvényszék ítélete ellen a királyi táblához van joga az elítéltnak fellebbezni.

Minden más bírságot, pénzbüntetést vagy más megtorló intézkedést, beleértve a helyiség ideiglenes vagy végleges bezárását is, csak a következő hatóságok szabhatnak ki:

Az egészségügyi miniszter, a minisztérium államtitkára, vezértitkára, az egészségügyi vezérinspektor, a megyei főorvos és a törvényhatósági orvosfőnök.

A büntetést kiszabó határozatot az elítéltnak a kerületi rendőrhatalóságok, községi jegyzőségek, vagy más közigazgatási szervek által hoztak tudomására, ezek a hatóságok kötelesek a végzéseket, fegyelmi büntetést terhe alatt, azok vételétől számított 5 nap alatt kikézbcsiteni.

Az elítélt a határozat ellen, annak vételétől, vagy kifüggesztésétől számított 15 nap alatt fellebbezéssel élhet. A fellebbezést ahhoz a közigazgatási hatósághoz kell benyújtani, amelynek szervei útján az elítéltnak a határozatot kikézbcsítették.

A fellebbezést ezek a közigazgatási hatóságok a kézbesítést igazoló bevénnyel együtt, ahhoz az egészségügyi hatósághoz terjesztik fel, amely a büntetést kiszabta.

Ha a fellebbezést a közléstől számított 15 nap alatt a fél nem nyújtotta be a fenti előírás szerint, a közigazgatási hatóság a kézbesítést megállapító jegyzőkönyvre, vagy más bizonyítékokra feljegyzi azt a tényt, hogy a határozat ellen a fellebbezés nem érkezett be, aztán beterjeszti a legrövidebb időn belül, ahhoz az egészségügyi hatósághoz, amely a büntetést kiszabta.

Ha a végzés jogerős és végrehajtható lesz, akkor a félnek nincs többé joga ahhoz, hogy bármilyen panasszal éljen, sem adminisztratív, sem bírói úton. A végzést az az egészségügyi hatóság hajtja végre, amely a büntetést kiszabta és pedig a bírósági bírságok behajtására vonatkozó szabályok szerint. A bírságnak elzárására való átváltoztatása esetén, az ügycsomót meg kell küldeni végrehajtás céljából annak a törvényszéknek ügyészéhez, amelynek területén a fél lakik.

A helyiség bázárása esetén az egészségügyi hatóságnak joga van a rendőri és bírói szervek támogatását kérni, amit az illető hatóságok nem tagadhatnak meg.

A benyújtott és az egészségügyi hatóságok által átvett fellebbezéseket a vonatkozó okiratokkal együtt meg kell küldeni annak a megyének a törvényszékéhez, amelynek területén a kihágást elkövették.

A fellebbezés fölött tehát a törvényszék ítél és pedig soronkívül, legfeljebb 30 nap alatt a beiktatástól számítva, minden ellentmondási jog nélkül. A helyben hagyott végzés tehát már a kihirdetés napján végrehajtható lesz.

A törvényszék határozata ellen a legfőbb Semmitőszékhez semmisségi panasszal lehet élni 15 nap alatt, azonban csakis a semmisségi panaszról szóló törvény szabályai szerint. A semmisségi panasznak természetesen nincs felfüggesztő hatálya.

A bírói hatóságok a törvény által megállapított minimális büntetéseket semmiesetre sem szállíthatják le.

Ha ezek a jogorvoslati lehetőségek kimerültek, a kihágást elkövetőnek nincs semmiféle panaszjoga, sem közigazgatási, sem bírói úton.

A bírósági tárgyalásra minden ilyen perben meg kell idézni a minisztérium képviselőit is.

A törvényszéki jegyzők kötelesek a kihirdetéstől számított 15 nap alatt visszaküldeni az egészségügyi hatóságoknak az összes iratokat és a jogerős ítélet másolatát. A jogerős határozatot a bírósági bírságok behajtásáról szóló törvény szerint hajtják be.

Az egészségügyi törvény ellen elkövetett összes kihágások az elkövetéstől számított 1 év alatt elévülnek. A jogerős végzések és bírói határozatok, amennyiben azokat végre nem hajtják, az utolsó végrehajtási cselekménytől számított 5 év alatt elévülnek el.

A szabadságidőre járó fizetés kérdése

A közbeeső ünnepnapok beszámításának problémája

Az alkalmazottak szabadságidejére eső ünnepnapok beszámítása körül, — mint azt előző számunkban közöltük — véleményeltérések keletkeztek a különböző hatóságok között. Egyes munkafelügyelőségek és munkabíróságok arra az álláspontra helyezkedtek, hogy a közbeeső ünnepnapokat be kell számítani a szabadságidőbe, mások pedig a közbeeső ünnepnapok beszámítását ellenzik, illetve arra az álláspontra helyezkednek, hogy csak a szabadságidő kezdetére és végső napjára eső ünnepnapokkal toldható meg a törvényes szabadság.

Ebben a kérdésben, dacára az egyes érdekképviseletek intervenciójának, megnyugtató és egységes törvényt magyarázat még mindig nem került nyilvánosságra. Most azonban egyes munkabíróságok nem abból a szempontból vizsgálják felül a kérdést, hogy beszámítandók-e a közbeeső ünnepnapok a szabadságidőbe, hanem abból a szempontból, hogy jár-e fizetés az alkalmazottnak a szabadságidejük alatt a közbeeső ünnepnapokra is? Mint tudjuk, a munkaiügyi miniszter magyarázata az, hogy a szabadságon levő alkalmazott nem élvezhet több fizetést, mintha dolgozott volna. Így tehát az, ha a munkaideje alatt az ünnepnapokra nem kapott volna fizetést, akkor nem kaphat szabadságideje alatt sem.

Ebben a kérdésben azonban figyelembe kell venni feltétlenül a munkaszerződésekről szóló törvény 49. szakaszának utolsó bekezdését, amely a következőképpen intézkedik:

A munkavállaló az egész szabadságidőre az utolsó 3 hónap alatt élvezett átlagos fizetésével és összes mellékjuttatásával egyenlő összegűt díjazást kap, arányban a szabadságidő napjaival.

A törvény kifejezett intézkedése alapján csakis az a magyarázat maradhat érvényes, amely szerint az alkalmazottak szabadságideje alatt is meg kell kapni a szabadságidőre eső fizetését és pedig az utolsó 3 havi átlagos fizetésének megfelelően. Tegyük fel azt az esetet, hogy az alkalmazottak szabadságidejét munkanapok alapján számítják, tehát valaki 15 munkanapra kap szabadságot. Ebben az esetben természetesen öt csakis a szabadságidejére eső munkanapokra kell díjazni. Ha azonban az átlagos fizetésben a vasárnapok és ünnepnapok is bennfoglaltatnak, akkor az átlagos fizetés arányában jár az alkalmazottnak ilyen napokra is fizetése.

Ha egy munkás május, június és július hónapokban 74 napot dolgozott és ezidő alatt összesen 8150 lei bért kapott, akkor a szabadságidőre járó fizetését a következőképpen számítják ki:

Tegyük fel, hogy a szabadságidő 15 nap, amely augusztus 1-én kezdődik és 15-én jár le. Ebben a szabadságidőbe 13 munkanap esik. A napi átlagbért úgy kell kiszámítani, hogy a május, június és július hónapokban valóban kifizetett munkabért elosztják az erre a hónapokra eső munkanapok számával, vagyis, minthogy ebben a 3 hónapban 74 munkanap volt, tehát a 8150 lei bért elosztják 74-el. Akkor kijön az átlagos napibér, vagyis 110 lei és 13 bani. Mint, hogy pedig a szabadságidő alatt 13 munkanap telt el, erre a 13 napra jár az említett 110.13 lei, vagyis összesen 1431.69 lei.

Ha azonban az alkalmazott azt követeli, hogy a szabadságidőbe is vasárnapra és ünnepnapra is fizessék, akkor a legutóbbi 3 hónap alatt kézhez vett 8150 lei tényleges bért el kell osztani a 3 hónapra eső összes napokkal, tehát nemcsak a munkanapokkal, hanem a vasár- és ünnepnapokkal is. Az osztószám tehát nem 74

lees, hanem 92. A 8150 lei bért elosztva a 3 hónap 92 napjával, az átlagos napibér 88.58 lei lesz. Miután pedig a szabadságidőbe is beszámítják a két ünnepnapot, ezt az átlagos napibért nem 13, hanem 15 nappal kell megszorozni. Kiderül tehát, hogy a munkás a szabadságidőre 1328.70 leit igényelhet. Az az érdeklenség tehát, hogy kevesebb fizetést kap a munkás akkor, ha

Hetven százalékot meghaladó arányban járul hozzá az ipar az állam adóbevételeihez

A fejenkénti adóterhek az utolsó hat év alatt több, mint hatvan százalékkal növekedtek. — A nemzeti jövedelemnek harminkét százalékát kell beszedni az államnak.

A pénzügyminisztériumban megkezdődtek az előkészületek az adóreform tervezetének elkészítésére. Információink szerint az új adórendszer megalkotásánál figyelembe fogják venni az egyes adózó kategóriák adózásképeségét, az adófizetés, adóbehajtás eljárását egyszerűsítik és az adónemeket egységesítik.

Az előkészítő munkák során részletes kimutatást készített a pénzügyminisztérium arról, hogy az egyes adózó kategóriákat milyen adóterhek terhelik. Ez a kimutatás még nem került nyilvánosságra.

A Kereskedelmi és Iparkamarák Szövetsége a készülő adóreformmal kapcsolatban részletes memorandumot készített, amelyben lefektette a kereskedelem és ipar kívánságait az adóreformmal kapcsolatban. Ugyanekkor statisztikai kimutatást készített arról, hogy az ország lakossága között miként oszlik meg az adóterhek.

A Kereskedelmi és Iparkamarák Szövetsége kimutatása szerint az 1935. évben a nemzeti munka jövedelme 117 milliárd lei volt, ugyanekkor az adóterhek 34 milliárd 76 millió leit tettek ki, vagyis a nemzeti jövedelemnek 29.2 százalékát emésztették fel. Az 1936. és 1937. években a nemzeti jövedelem cca 10 milliárd lejellel, vagyis 9 százalékkal emelkedett, ugyanekkor az adóterhek növekedése 7 milliárd leit tett ki. Ennek alapján megállapítható, hogy a múlt évben a nemzeti jövedelemnek cca 32 százalékát a fiscoznak kellett beszedni.

Az adóterhek nagyobbik részét, mint ismeretes, a közvetett adók képezik és csak kisebb része egyenesadó. Ha az utóbbi évek egyenes és közvetett adóterheit vizsgáljuk, úgy megállapíthatjuk, hogy az egyenes és közvetett adóterhek fejenként a következőképpen oszlott meg:

Az 1933—34. költségvetési évben, midőn még gazdasági válság volt, az egyenesadóbevétele 3 milliárd 457 millió, a közvetett adóbevétele pedig 7 milliárd 516 millió lei volt. A fejenkénti egyenesadóterhek ekkor 186 leit, a közvetett adóterhek pedig 404 leit tett ki. Ugy az egyenes, mint a közvetett adóbevétele a következő pénzügyi évben állandóan emelkedett.

Az 1936—37. évben 4 milliárd 266 millió, az 1937—38. évben 4 milliárd 993 millió leit tett ki az egyenes adóbevétele. Ugyanezen években a közvetett adóbevétele 10 milliárd 722 milliót, illetőleg 10 milliárd 364 millió leit tett ki. A fejenkénti egyenesadóterhek az 1936—37. költségvetési évben 221 leit, a múlt költségvetési évben 256 lei volt. A közvetett adóterhek az 1936—37. költségvetési évben fejenként 555 leit, az 1937—38. költségvetési évben pedig 531 leit tett ki.

A folyó költségvetési évre az egyenesadóbevétele 6 milliárd 535 millió leire, a közvetett adóbevétele 11 milliárd 859 millió leire irányozták elő, úgy, hogy a fejenkénti egyenesadóterhek ebben az évben már 335 lei, a közvetett adóterhek pedig 608 lei. A múlt évvel szemben tehát

a szabadságidejére a vasárnapok és ünnepnapok után is követeli a bért, mintha csak a munkanapokhoz ragaszkodik. Ez természetes is, mert akkor a vasárnapokat és ünnepnapokat figyelembe kell venni a munkaidőben is. Így áll elő tehát az a helyzet, hogy a munkás 15 napra kevesebb fizetést kap, mint 13 napra.

Mind a két kiszámítási módnál azt az alapelvet kell figyelembe venni, hogy a szabadságban lévő munkások semmi esetre sem kaphatnak nagyobb bért, mintha nem lennének szabadságon. Sajnos, mint említettük, hivatalos döntés még ebben a kérdésben nincs. A két kiszámítási módot szigorúan a törvény rendelkezései alapján alkalmazzák máris egyes nagyobb munkaadók.

jelentős emelkedés mutatkozik, amit a nemzeti védelemmel járó rendkívüli kiadások indokolnak.

Az adóterhek legnagyobb része, állapítja meg a Kereskedelmi és Iparkamarák Szövetsége, az ipar vállán fekszik. Az 1935. évben az ipar 6 milliárd 284 millió 600.000 leit, az 1936. évben 7 milliárd 443 millió 50 ezer leit, az 1937. évben pedig 8 milliárd 724 millió leit fizetett be közvetett adó címén az államkincstárba, vagyis a közvetett adóbevételeknek 71 százalékát meghaladó arányban járult hozzá mind a három évben az ipar.

Ezek az adatok is mutatják az ipar jelentőségét nemcsak a nemzetgazdasági, hanem államháztartási szempontból is.

— **Átszervezik a pénzügyi szolgálatot.** A pénzügyminisztériumban a pénzügyi szolgálati ágak vezérigazgatói C. Procopiu vezérigazgató elnöksége alatt megkezdtek az új pénzügyi szolgálati szabályzat kidolgozását, amely a közigazgatási törvény életbe léptével folytatán vált szükségessé. A kérdés elmélyedést igényel, mert a decentralizáció a pénzügyi reszortnál száz százalékosan kérésztől nem vihető. A közigazgatási törvény 63. szakasza szerint a pénzügyminisztérium ellenőrzési jog illeti meg a tartományi ügyek felett és valószínűleg ennek a szakasznak a segítségével oldják meg a központosítás kérdését.

GARANTALT JAMBORSAG.

A gazda lovat akar venni a cigány kupaestől, de gyanakodik:

— Jambor ez a lovacska?

— Mi az, hogy jambor? — mondja a lókupec, — a legutóbbi vásáron hatan tartottuk vissza és mégis bement a templomba.

— **Benzint kap Jugoszlávia részért.** Szombaton befejezést nyert a nemzetgazdasági minisztérium tárgyalása a jugoszláv követseg kereskedelmi konzulátusával. Eszerint Románia 15 ezer tonna autóbENZINT szállít Jugoszláviának, amelynek ellenében Románia vöröskereszt hoz be a londoni tőzsdei áron, öt részre bontott mennyiségben. A vonatkozó jegyzőkönyv Belgrádban kerül aláírásra.

NE SAJNALJA...

Ujjazdagékhoz orvosra van szükség, akit vasárnapra rendel a gyermekeknek. Öngyógyítás így szól:

„Ne kimélje a költséget doktori úr, csak a rendellen — aranyat”.

Érdekes tőkeemelések valósulnak meg rendkívüli közgyűlési határozatok folytán egyes részvénytársaságoknál. A bácai Isvoreanu posztógyár 40 millióról hatvanra, a brassói Schiel Testvérek gépgyár 14 millióról 37 millióra emelte fel alaptőkéjét.

Gépszurozást, plüssirozást, tamburirozást, gombáthuzást, monogramm- és fehérneműhímzést a legszebben készít **TÓTH ERZSI** Str. Eminescu 15.

Megkezdte működését a Mica dicsőszentmártoni ércolvasztója.

A Mica S. A. Minieră aranybányavállalat ezévi közgyűlésén az igazgatóság jelentette, hogy Dicsőszentmártonban még ebben az évben üzembe helyezi aranyércolvasztóját. Az ércolvasztó építkezési munkálatai befejezéshez közelednek.

Fokozni akarja a kormány a nyersanyagbehozatalt

A hadsereg gyors és fokozott tempójú felszerelése nagymértékben növeli az iparvállalatok nyersanyag- és félgyártmány szükségletét. A jelenleg raktáron levő készletek kiegészítése és növelése ilyen körülmények között rendkívül fontos nemzeti érdek. Amint értesülünk, a kormány a vezető iparvállalatok, főleg vasipari vállalatok nyersanyag- és félgyártmány szükséglete kiegészítésének kérdésével foglalkozik. Azokat a lehetőségeket tanulmányozzák, amelyek mellett az egyes iparvállalatok importkötőjén túlmenően a nyersanyag- és félgyártmánybehozatal fokozható lenne. A nemzetgazdasági miniszteriumban már folynak az erre vonatkozó előkészítő munkálatok.

Ismét szünetelteti üzemét a temesvári huskonzervgyár.

Néhány évvel ezelőtt alakult meg holland tőkések részvételével a két millió részvénytőkéjű temesvári Fabrica de Conserve de Carne S. A. huskonzervgyár, amely jelentős húsexportot bonyolított le különösen Hollandiába. A temesvári huskonzervgyár, amely fennállása óta már egy ízben szüneteltette működését, ez év elején ismét megkezdte üzemét. Amint most értesülünk, a vállalat vezetősége újabb üzemszünetet rendelt el, úgy, hogy jelenleg ismét szünetel a gyártás a temesvári huskonzervgyárban.

Összefoglaló magyarázatok a munkások fizetési adójának kiszámítására

A munkások és alkalmazottak fizetési adójával kapcsolatban a pénzügyminiszterium által a pénzügyi év elején kiadott utasítások elismerése is zavarok mutatkoznak. A pénzügyminiszterium által kiadott utasítások alapján a következőkben foglaljuk össze a munkások fizetési adójával kapcsolatos tudnivalókat:

Az alkalmazottak adóköteles jövedelménél figyelembe veendő a természetbeni javadalmazások is. A természetbeni lakás a fizetés egyötöd részével egyenlő. Azoknál az alkalmazottaknál, akiknek havi fizetése 1500 leinél kisebb, valamint a gyárban lakó alkalmazottak lakása a fizetés egytized részével egyenlő. A teljes ellátás a fizetéssel egyenlő összegűnek, az élelmezés a fizetés háromötöd részével egyenlő értékűnek tekintendő. A háztartási alkalmazottaknál kizárólag csak a pénzbeli fizetés számítandó, a természetbeni javadalmazás nem.

A munkás csak akkor adóköteles, ha a havi jövedelme az 1000 leit, heti jövedelme 250 leit, napi jövedelme 50 leit, órábéra pedig a 6.25 leit meghaladja. Ha a munkásnak más jövedelme is van, úgy az is hozzászámítandó. A munkás adóköteles jövedelmének megállapítása céljából levonandó a 20 napon, heti öt napon, vagy napi 8 órán túl dolgozott időért járó bér. Ezenkívül levonandó havonként ezer lei. Fizikai munkás alatt értendő mindazok a személyek, akik fizikai munkát végeznek mezőgazdaságban, kereskedelmi, vagy ipari vállalatnál, autonóm intézményeknél, szóbeli, vagy írásbeli szerződés alapján. A levonás kedvezményében részesülnek a rakodómunkások is.

A levonás kedvezményében nem részesülhetnek azok a munkások, akik a tényleges munkások és tisztviselők között közvetítő szerepet töltenek be. Így például munkavezetők, üzemvezetők, stb. Nem részesülhetnek a levonás kedvezményében azok a munkások sem, akik tisztviselői munkát is végeznek és ezért javadalmazást is kapnak.

Palotát épített az UGIR, a Gyáriparosok Szövetsége, amely e célra a bucarestii Al. Lahovary 27-29 szám alatti telket megvásárolta. Az épület csak egy év múlva lesz kész.

Most már biztos, hogy a munkaadó első hét napi fizetési kötelezettsége elesik

Hatvanöt éves korukban nyugdíjat kapnak a biztosított munkások. — A betegsegélyző köteles lesz megállapodásokat létesíteni a magánkórházakkal és egészségügyi intézményekkel.

Már hetek óta külön bizottság dolgozik a társadalombiztosító törvény módosításán. Az új törvény, amelynek megszövegezése Ralea miniszter személyes irányítása mellett történik, igen fontos újításokat fog bevezetni.

Rendezésre kerül a munkások aggkori biztosításának kérdése is oly értelemben, hogy a nyugdíjakat 65 évtől felfelé kezdik folyósítani.

A tervezet másik igen fontos rendelkezése a munkaadók és munkások régi panaszát orvosolja.

Az alkalmazottak megbetegedése esetén a betegség első hét napjára eső táppénzt nem a munkaadó, hanem a betegsegélyző pénztár fizeti.

Az 1.2 százalékos kvótát ezentúl az összes alkalmazottak jövedelme után kell fizetni. Szigorú ellenőrzést alkalmaznak annak megakadályozására, hogy az előírtnál kevesebb bélyeget ne használjanak fel. Az új törvénytervezet eltekint a mezőgazdasági munkásoknak a betegsegélyző intézményébe való bevonásától, mert ettől az intézkedéstől a gazdák idegenkednek.

Az új törvény gondoskodni kíván a társadalombiztosító tisztviselőinek biztosításáról is s egyben új alapokra helyezi a betegek kezelését. Ez az újítás olyan értelemben történik, hogy a társadalombiztosító valamennyi egészségügyi intézménnyel megállapodást köt.

Az orvosi segítségre szoruló tagok eszerint szükség esetén magánjellegű kórházak és egészségügyi intézményekben is elhelyezhetők lesznek.

A Banca de Control égisze alatt létrejött a faszegkartell

Az egyezményhez csatlakozott huszon hét gyár közül huszonkettő leállt.

Több évig tartó éles harc után ismét megalkult a belföldi faszeggyárak kartellegezménye a bucarestii Banca de Control a Industriale égisze alatt. A kartell visszaállítása halaszthatatlanná vált azért, mert a gombamódra szaporodó kisgyárak versenye következtében a faszeggyárak az önköltségi árak alá estek. A kartell megalakulása után az eddigi 10—12 leies árakat 30 leire emelték fel, amelyhez az eddigi 1 leiszákdíj és a forgalmi adó hozzájárul.

A kartellegezményhez eddig 27 gyár csatlakozott. A 27 gyár közül huszonkettőt leállítottak. A működő gyárak a következők: Sun S. A. Cluj, Szabó és Rhein Sibiu, Baniuc Sibiu, Poparceanu Orlat, Perl Baron si Co. Iteari.

A kartellegezmény értelmében ez a működő öt gyár fogja ellátni az ország teljes faszegszükségletét, amely évenként hat vagon tesz ki cca 6 millió lei értékben.

Gyökeresen átszervezik a szakmai egyesületeket és szindikátusokat

A megalakítás napjáig visszamenőleg ellenőrzik az egyesületek működését.

A szakmai egyesületek, beleértve a munkaadó és alkalmazotti szervezeteket egyaránt, gyökeresen új átszervezés előtt állanak. Illetékes hatósági körökben az a meggyőződés alakult ki, hogy az ily szervezetek és szindikátusok szabályozásáról intézkedő törvény már nem felel meg a mai idők és az új alkotmány szellemének és kívánalmainak, másrészt az egyesületek vezetésében az elmúlt időkben annyi visszaélés és szabálytalanság történt, hogy egy új törvény életbeléptetésére és az ellenőrzés megszigorítására nézve megérett az idő.

A szakmai egyesületek kérdéséről a háboru utáni időben az 1921. évi, ugynevezett Tranculási-féle törvény rendezte. Ezt követte az 1924. évi jogi személyiségekről szóló törvény, amely az egyesületek megalapítását és ellenőrzését a bíróságok hatáskörébe utalta. Ez az utóbbi törvény mindmáig érvényben van.

Az új alkotmánytörvény 26-ik szakasza úgy intézkedik, hogy a „román állampolgárok”nak jogukban áll egyesülni, a törvényben előírt keretek között. Az egyesülési szabadság azonban nem jelenti egyben a jogi személyiségek alkotásának szabadságát is. A jogi személyiségek engedélyezésének feltételeit a törvény állapítja meg.

A jogi személyiségekről készülő új törvény gondoskodni kíván arról, hogy az egyesületek kebelén belül az egyesület tényleges tagjainak érdekei jussanak kifejezésre és így elkerülhető legyen annak a mai helyzetnek a fenntartása, amikor az egyes egyesületeket bizonyos személyek valósággal kisajátítják, — mondják beavatott helyen a készülő törvénytervezettel kapcsolatban.

Az új törvény igen szigorú ellenőrzés alá fogja vonni az egyesületek pénzügyi tevékenységének ellenőrzését, amelyet illetékes tényezők a mai megoldás szerint nem tartanak kielégítőnek.

Ettől függetlenül, beavatott helyen arról beszélnek, hogy a jogi személyiségekként elismert szakmai egyesületek és szindikátusok ellenőrzését rövidesen megkezdik és ez az ellenőrzés az illető egyesületek működése és ügykezelése felülvizsgálásában az egyesületek megalakulásának napjáig visszamenőleg meg fog történni. Ennek az ellenőrzésnek során még azt is kivizsgálják, hogy az egyesületek alapító és aktív tagjai mennyiben felelnek meg a törvényben előírt személyi feltételeknek. Igen szigorúan fogják kivizsgálni az egyesületek múltbeli pénzügyi tevékenységét is.

— Felhívás a munkaadókhoz. Az aradi munkafelügyelőség ismételt felhívja a munkaadók figyelmét a vasárnapi munkaszünetre, amikor alkalmazottaikat nem hívhatják be, főleg pedig azokat a fiatalkoru alkalmazottakat nem, akiknek vasárnapi premilitaris gyakorlatokon kell résztvenniük. Még azok az ületek, vagy műhelyek sem hívhatják be a premilitaris ifjakat, amelyek egyébként vasárnap nyitva tartanak, mint az éttermek, borbélyműhelyek, stb.

A zernesti papirgyárat a Magyar Papiripar ténylegesen is átadta a Letea papirgyárnak, amely a vételárát a magyar csoportnak a braszói Hitelbank fióknál teljesen befizette. A zernesti papirgyár évi termelése 720 vagon esomárgolópapír és 150 vagon papírszák.

Békebiróságokat létesít az új igazságügyi reform

Atalakult az igazságszolgáltatás szervezete.

A közigazgatási reform történelmi jelentőségével csaknem egyenértékű az a hatalmas jogalkotás, amely Románia egész igazságügyi szervezetét átalakítja, új alapokra helyezve az igazságügyi gépezet működését. Le kell azonban szögeznünk, hogy az igazságügyi szervezet reformjáról szóló új törvény, amely a hivatalos lap augusztus 22. számában jelent meg, csak részben érinti a perrendtartási kérdéseket, így például az illetékességre és hatáskörre vonatkozó perrendtartási szabályok nagyjában és egészében változatlanok maradnak. Az új igazságügyi szervezet azonban így is csak a legnagyobb mértékben érdekel mindenkit, elsősorban pedig az iparosokat, akik aránylag többször kerülnek abba a helyzetbe, hogy jogaikat bíróság előtt érvényesítsék, mint a többi állampolgár. Ezért kell tisztában lennünk az igazságügyi szervezet utasításaival, amelyek közül némelyek teljesen szokatlanok a mi olvasóközönségünk számára.

A bírói hatalom szerve.

Kik gyakorolják a bírói hatalmat? A reform általában érvényben tartja az eddigi hármas, illetve négyes felosztást és megállapítja, hogy a bírói hatalom gyakorlására a következő hatóságok vannak hivatva: 1. Járásbíróságok. 2. Törvényszékek. 3. Királyi táblák. 4. A Legfőbb Semmitőszék.

Katonai büncselekmények ügyében a katonai igazságügyi törvényben megállapított szervek jogosultak ítélni.

A bírói hatóságok határozataikat a törvény nevében hirdetik ki és Ofelisége a király nevében hajtják végre.

A királyi táblák határozatait a törvényszékek és felebbviteli ítéletei, valamint a különleges bírói hatóságok ítéletei ellen, beleértve a katonai törvényszékek határozatait is, semmisségi panasszal a Legfőbb Semmitőszékhez lehet fordulni, kivéve, ha speciális törvényes rendelkezések más semmisségi hatóságot állapítanak meg.

A monopoltörvénybe ütköző kihágások ügyében a semmisségi panasz elbírálása felett a királyi táblák ítélni. A békebiróságok, (járásbíróságok) mint utolsó fórumok által kihirdetett végzések (carte de judecată) ellen a törvényszékhez lehet semmisségi panasszal élni.

Mielőtt a törvény ismertetését folytatnánk, tisztába kell jönnünk bizonyos elnevezésekkel, mert különben nem érthetjük meg az újításokat sem. A román jogi nyelv az első fokú bíróságokat Judecatorie-nek nevezik. Magyarul ezt járásbíróságnak szokták fordítani, ami azonban egészen helytelen. Amint látni fogjuk mindjárt, ezek az elsőfokú bíróságok különböző elnevezésűek és eltérően a magyar igazságügyi szervezettől, nem a közigazgatási járások székhelyén működnek csupán, hanem még esetleg falusi községekben is.

Elsőfokú bíróság (járásbíróság) kétféle van: úgynevezett községi bíróság és békebiróság. Az előbbi az illetékes békebiróság felügyelete és ellenőrzése mellett működik.

A községi bíróság.

Az új törvény tulajdonképpen visszaállította a régi „bagatell” bíróságot, amikor közigazgatási közegek ítékeztek kisebb jelentőségű perekben. Az igazságügyi szervezetről szóló új törvény minden olyan falusi községben, ahol nincs békebirósági (tehát tulajdonképpen járásbíróság) székhely, falusi, illetve községi bíróságot kell alakítani. Ennek a bíróságnak elnöke a primar, vagy annak helyettese. Ezenkívül van még két tagja, akiket minden igazságügyi év kezdetén a békebíró (járásbíró) nevez ki és pedig lelkészek, gyakorló vagy nyugalmazott tanítók, hatósági orvosok, agronomok, erdőmérnökök, vagy volt közhivatalnokok közül, akik állandóan a községben laknak.

Ha nincsenek megfelelő személyek az előbb felsorolt kategóriákban, akkor a békebíró minden ottani román állampolgárt kinevezhet a bíróság tagjává, akinek földje van, aki írni-olvasni tud, aki betöltötte 30-ik életévét.

A községi jegyző, illetve annak helyettese, mint grefier (bíróági jegyző) működik közre és teljesíti a perrendtartásban előírt összes törvényes formalitásokat.

Nem lehetnek a községi bíróság tagjai a községi ingatlanok hasznosítói, az italmérők és a szolgák. Továbbá azok sem, akik csődbe vannak anélkül, hogy rehabilitálva lennének, a kik ellen valamely büntetett vagy az állami rend védelméről szóló törvényben meghatározott következő büncselekmények miatt nyomozás folyik: lázadás, tüzvész okozása, hamisítás, szemérem elleni büncselekmény, bigámia, rablás, hűtlen kezelés, sikkasztás. Természetes, hogy akiket ilyen büncselekmények miatt már elítéltek, még kevésbé lehetnek a bíróság tagjai.

A törvény előírja azt is, hogy ha valamely félnek negyediziglen bezáróan rokona az egyik bíró, vagy pedig a bíró közismerten ellenséges viszonyban áll valamelyik féllel, akkor az ilyen bírót vissza lehet utasítani és helyette pótbírót kell kinevezni.

A törvény meghatározza a községi bíróság hatáskörét. A községi bíróság fellebbezési jog kizárásával ítélik a falusi lakosok között keletkezett minden készpénzkövetelésre, vagy általában vagyoni jogi követelésre, vagy szolgáltatásra vonatkozó perben, ha a per tárgyának értéke 500 leit meg nem halad. Ugyancsak a községi bíróság hatáskörébe tartozik ítélni a kihágási törvénybe ütköző kihágások felett abban az esetben, ha bíróságnak a törvényben meghatározott legnagyobb rendbüntetése 50—500 lejig terjed. Az ilyen ügyekben hozott ítéletben nincs fellebbezésnek helye.

A községi bíróságok a primaria helyiségben ítélik meg, csak vásár- és ünnepnapokon. Hétköznap tehát nem működnek. A keresetet írásban kell benyújtani. Ha azonban a fél nem tud írni, a keresetet a községi jegyző készíti el helyette.

A törvény ezután részletesen intézkedik a községi bíróságok működésének szabályairól, az idézésről, a meg nem jelenés következményeiről, a bizonyítás módjáról.

A falusi vandéglős is köteles repülőbéllyeggel ellátott jegyzéket adni a fogyasztónak

Két elvi jelentőségű ítéletet hozott repülőbéllyeg-ügyben az aradi törvényszék második tagozata.

Az egyik ügyben a törvényszék kimondotta, hogy a nyomtatott plakáton a repülőbéllyegeket kötelező módon úgy kell alkalmazni, hogy a nyomtatott szöveg egy része a repülőbéllyegre kerüljön. A légügyi minisztérium ellenőrző szervei kihágási jegyzőkönyvet vettek fel az aradi Urania mozi ellen, mert több plakátjáról hiányzott a repülőbéllyeg. A repülőalap pénzára ezért a mozi tulajdonosát 2010 lei bírsággal sújtotta. A mozi tulajdonosai fellebbezést jelentettek be a törvényszékhez és tanukkal kívánták igazolni, hogy a kérdéses plakáton eredetileg volt béllyeg, de az időközben leesett. A törvényszék a fellebbezést elutasította és kimondotta, hogy ilyen esetben, a tanukkal való igazolás nem engedhető meg, mert alkalmazkodni kell a törvény 11. szakaszához, amely szerint a nyomtatott szöveg egyrésze a repülőbéllyegen kell legyen. Ebben az esetben ugyanis a repülő-

Fontos az a szabály, hogy a községi bíróságok csupán az ugyanazon községekben lakó alperesek előtt ítékezhetnek.

A törvény 13. szakasza kimondja, hogy a községi bíróságok összes határozatait „cartea de judecată”-nak kell nevezni. Ezeket a határozatokat az igazságügyi minisztérium részéről megszabott formulárekon kell kiállítani.

A határozatok ellen a kihirdetéstől számított 10 nap alatt van helye semmisségi panasznak, ha a fél jelen volt a tárgyaláson. Ha nem volt jelen, akkor ez a határidő a kézbesítés napjától kezdődik.

A községi bíróságok határozatait csak abban az esetben lehet megsemmisíteni, ha a határozat hozatalában nem megfelelő számú bírák, vagy a törvény által kizárt bírák vettek részt, ha a bíróság megfelelő hatáskör nélkül ítélt, ha a határozat hozatalánál megsértették a törvényben előírt perrendtartási szabályokat, ha a bíróság a felek valamelyik főkérélmére nézve nem hirdetett volna határozatot, ha már ítélt dologról van szó, vagyis, ha ugyanebben az ügyben más hatóság már jogerős határozatot hozott, ha a büntető ítélet meghozatalánál megsértették a törvény rendelkezéseit.

A községi bíróságoknak összes eljárási és ílékezési okiratai bélyegmentesek.

A békebiróságok.

A járásbíróságok háromfélék: vannak városi, falusi, vagy vegyes járásbíróságok, a községek jellege szerint, amelyek a járásbíróságok körzetét alkotják. Ezeket a bíróságokat általában békebiróságoknak nevezik. A munkabíróságok egyenlő értékűek a békebiróságokkal.

Minden egyes járásbíróság (békebiróság) egy, vagy több bíróból, albíróból, grefierből, vagy más alkalmazottból áll, akiket az igazságügyi miniszter nevez ki. Ha több bíró van, közülük az egyiket a miniszter a járásbíróság vezetésével bízza meg. A járásbíróság számát és székhelyét a törvényhez mellékelt táblázat állapítja meg, a járásbíróság körzetét pedig a törvény 21. szakaszában meghatározott módon, tehát csakis törvény útján szabályozzák.

Ott, ahol a telekkönyvek már be vannak vezetve, telekkönyvi ügyosztályt is létesítenek megfelelő személyzettel, telekkönyvi bíró vezetésével. Az egyes bírók között az ügyeket a járásbíróságok főnöke osztja szét.

A békebiróság mindig a székhelyen ítélik meg. A békebíró azonban köteles legalább havonta egyszer a járásbíróság székhelyétől 15 km.-nél nagyobb távolságban levő falusi községbe kiszállani és ott a primári hivatalokban a helyszínen ítélni.

A járásbíróság a hatáskörébe tartozó összes magánjogi és kereskedelmi ügyekben első fokon ítélik meg, kivéve azokat az ügyeket, amelyek a községi bíróságok hatáskörébe vannak utalva.

béllyeg nyoma kétségbevonhatatlanul megállapítható, ha a béllyeg történetesen leesik.

Másik ítéletében a törvényszék kimondotta, hogy a falusi kocsmárosok is kötelesek repülőbéllyeggel ellátott fizetési blokkokat tartani és fogyasztóknak felülbéllyegzett fizetési jegyzéket adni. Lázár Áron óradnai kocsmatulajdonos ellen vettek fel jegyzőkönyvet, mert nem adott fizetési jegyzékeket a fogyasztóknak és kétezer lei bírsággal sújtották. A törvényszékhez Lázár Áron azzal az indoklással nyújtott be fellebbezést, hogy mint falusi kocsmáros, nem köteles ilyen fizetési jegyzékeket adni. A törvényszék a fellebbezést elutasította és kimondotta, hogy a falusi kocsmárosokra is vonatkozik az a kötelezettség, hogy repülőbéllyeggel ellátott fizetési jegyzéket adjanak a fogyasztónak.

A nemzeti munka védelméről szóló törvény módosításának során szóba került, hogy az öt alkalmazottnál kevesebb létszámmal dolgozó vállalatokat kiveszik a törvény hatálya alól.

A jövő városa — a föld alatt

Mexikó városában most tartják a várostervezők kongresszusát, amelyen 437 városépítő vesz részt. A tanácskozáson igen érdekes előadást tartott E. J. Goodacre angol mérnök a földalatti városok jövőjéről. Véleménye szerint a jövőben a nagyvárosokban megszabású földalatti építkezéseket kell majd végrehajtani a légi támadások ellen. Tervei szerint a jövő városa nagyrésze a föld alatt fog felépülni. Ez az építkezési „stílus” nemcsak a légi támadás ellen nyújtana a lakosságnak biztosítékot, hanem a nagy forgalom lebonyolítását is könnyebbé és célszerűbbé tenné.

Azt ajánlotta, hogy építsenek földalatti tereket az autóparkok számára s a földalatti vasut alagútjait úgy képezzék ki, hogy azok veszély esetén kitűnő búvóhelyet nyújtsanak a lakosságnak. Földalatti mentőállomások és kórházak létesítése is szükséges lenne — véleménye szerint — s ezeket békeidőben is egészen jól lehetne használni. A múzeumoknak is a föld alá kellene költözniük, mert ott a műkincseket sokkal jobban meg lehet védeni az időjárás változásaitól.

Főképpen azonban minden esetben építendő háznak bomba- és gázbiztos földalatti helyiségekkel kellene rendelkeznie s nagyon célszerű lenne a szórakozóhelyeket is a föld alatt elhelyezni, mert veszély esetén szintén nagy tömegeknek adhatnának menedéket.

Mind ezek az építkezések békeidőben arra szolgálnak, hogy a forgalom nagyrészt az utcákról elvonuljon és több teret engedjenek a parkok létesítésének.

Németország külkereskedelmi mérlege.

Németország külkereskedelmi mérlege augusztus hónapban veszteséget mutat. A behozatal értéke 510 millió, a kivitel értéke pedig 445 millió márka volt. Julius hónappal szemben a behozatal 37 millió márkával emelkedett, a kivitel 25 millió márkával csökkent. A behozatal elsősorban a búzánál, tengerinél és az ércnél emelkedett, viszonyt a kivitel gépekben, kémiai cikkekben és szénben, csökken. A kivitel erősbödött Jugoszlávia, Bulgária, Görögország, az Egyesült Államok és Japán felé, csökkent Délamerika, Franciaország, Olaszország és Belgium felé.

UGY KELL MAGÁNAK

Pista, a cipészinas bemegy egy péküzletbe és azt mondja a péknek:

— Van öreg aszemlyéje?

— Van kérem.

— Ugy kell magának, — szól Pista — miért nem adja a frisseket olcsóbban.

A kötöttárugyarak szindikátusba tömörülnek

Kolozsvárt előkészítő bizottság alakult az a céllal, hogy az ország kötöttáru üzemi szakmai szindikátusba tömörítse. A bizottság körlevéllel fordult a szakmai gyárokhoz. A körlevélben lefektette tervezet szerint a szindikátus Bucuresti székhellyel alakul meg. A szindikátus keretén belül annyi örszetet állítanak fel, amennyit a szakmabeli gyárak fekvése és termelészetes csoportosulása megkíván. Minden egyes körzet önmaga intézi belső szervezeti ügyeit, saját lokális ügyeinek elintézésére külön irodát tart fenn, de egyúttal minden körzet tagja a központi szervezetnek, amely Bucurestiben az országos érdekű ügyeket intézi. Az egyes cégek az ügyvezetéssel járó költségek fedezésére körzeteikhez tagdíjat fizetnek be, melyből a körzetek a központi vezetés költségeihez hozzájárulnak. Ugy a körzetek irodái, mint a fővárosi központi iroda az általános adminisztrációs teendőkön kívül az egyes cégek külön ügyeinek elintézését is vállalja megállapított honorárium ellenében. A szindikátus céljai közé sorozza a nyersanyag beszerzés kérdésének megoldását is.

Szigoruan megbünteti a munkaügyi minisztérium mindazokat, akik a zárórarendelkezéseket áthágják

A munkaügyi minisztérium a hozzá beérkezett panaszok következtében igen súlyos megtorló intézkedéseket tartalmazó törvényt akar készíttetni és életbeléptetni mindazokkal a kereskedelmi és iparvállalatokkal szemben, amelyek úgy az üzletek zárórája és a vasárnapi munkaszünet, mint az alkalmazottak zárórák alatti foglalkoztatása tekintetében a legosekélyebb visszaélést követik el.

Az intézkedések között szó lesz arról is, hogy azokat a cégeket, amelyek a vonatkozó törvényes intézkedéseknek ismételten nem tesznek eleget, hosszabb-rövidebb időre bezárják. Ezenkívül minden eszközt fel fognak használni arra, hogy a munkavédelmi, egészségügyi és büntetőtörvényeket a legteljesebb szigorral alkalmazásuk mindazok ellen, akik a törvényes rendelkezést a legpontosabban be nem tartják. A munkaügyi miniszter — a Kereskedő Tanács és a Kereskedelmi Kamarák közbenjárására — a kamarák szövetségénél megtartott értekezleten hozzájárult ahhoz, hogy rövid próbaidőre felfüggeszse elhatározása végrehajtását és hogy ez alatt az idő alatt a kereskedők, valamint az alkalmazottak kiküldöttei a munkafelügyelők vezetésével állandó rajtaütésszerű ellenőrzéseket tartsanak, a tettenértek ellen pedig azonnal indítsanak eljárást.

Kolozsváros a fenti célból mintegy tizenöt bizottság alakul és a legközelebbi napokban meg is kezdi működését. Erre való tekintettel a Kereskedő Tanács vezetősége nyomtatékosan felhívja a kereskedők figyelmét, hogy az említett törvényes rendelkezéseket a legpontosabban tartsák be, hogy a kiállításba helyezett és igen súlyos intézkedésekkel fenyegető kormányintézkedés kibocsátására sor ne kerüljön. Az ellenőrzést mindennemű kereskedelemmel foglalkozó üzletre ki fog terjedni.

Temesvár városa az építőmestereknek is juttat köz munkát

A temesvári Ipari Szindikátus építőosztálya Martin András építőmester elnök vezetésével ülést tartott, melyen több szakmai dolgot tárgyaltak. Gazda József titkár bejelentette, hogy a májusi taggyűlés határozatának értelmében Rodrig Modreanu tábornok főpolgármesternek kívánságait memorandum átnyújtásával egyidejűleg terjesztették elő. A főpolgármester kijelentette a küldötteknek, hogy lehetővé fogja tenni oly

nagyobb munkának árbejártási útján történő kiadását az építőmesterek részére, melyeket ezelőtt saját vállalkozásában végzett el a város.

Ami az építési engedélyek késedelmes kiadását illeti, Gazda titkár bejelentette, hogy a mérnöki hivatal ígéretet tett ezeknek 10—12 nap alatt leendő kiadására.

Martin elnök beszámolt arról, hogy Braun Ferenc és Keller Ferenc építőmesterekkel megjelent Ciupe Gheorghe dr. helytartósági vezértitkárnál, aki biztosította őket arról, hogy

nem szüntetik meg az ipariskola építészeti szakát.

A taggyűlés ezután a munkaidő kérdésével foglalkozott és rámutattak arra, hogy az építészeti szakmában a legalább tíz órai munkaidőre azért van szükség, mert ezt a szakma termélete hozza magával.

Szóba került a „fekete-munka” ügye is, vagyis a kontárok munkája, továbbá azok eljárása, akik csak nevüket adják valamely munkához. Ez ellen védekezésül a felügyelőséghez

esetleg a királyi helytartósághoz fognak fordulni.

Braun Ferenc és Keller Ferenc építőmesterek a fővárosban tanulmányozták a most készülő rendelettervényt, mely szabályozza az építési szakmát. Braun Ferenc beszámolójában kijelentette, hogy ez a készülő rendelettervény négy osztályba sorozza az építőszakma vállalkozóit, de

teljesen figyelmen kívül hagyja a bányási helyzetet,

mert, ha törvényerőre emelkednék ez a javaslat, úgy az építőmesterek és a vizsgázott közművesek egyszerre csupán közönséges akkordmunkásokká lennének. Ugyanis a javaslat szerint csak mint alvállalkozók végezhetnének munkájukat, holott nálunk az építési szakmában csak vizsgázott szakemberek vannak, akiknek szerzett jogait törvény védi. A gyűlés kimondta, hogy bizottságot küld ki, mely rövid idő alatt kidolgozza azt a felterjesztendő emlékiratot, mely a való helyzetet feltárja és összekötésbe lép a többi városok szakmabeli érdekelteivel, hogy az építőmesterek és vizsgázott közművesmesterek érdekeit illetékes helyen megvédjék.

A gyűlésen jelen voltak a zsombolyai építőmesterek képviselői is, kiket az elnökség melegen üdvözölt és csatlakozásra hívott fel, egyben kimondta, hogy a többi vidéki szakmabeliket is csatlakozásra szólítja fel, itt közöljük, hogy minden ez ügyben leendő hozzászólások, indítványok, csatlakozások a szindikátusnál jelentendők be délelőtt 9 és 11 között, esetleg telefonon (28—72) is.

Meghatározták Bucurestiben a barna kenyér súlyát.

A bucurestii főpolgármesteri hivatal rendelkezett arról, amelyben megállapította a barna kenyér árát. A barna kenyeret hat leírt árusítják a pékek és kereskedők és annak súlya 900 grammnál kevesebb nem lehet.

KITUNÓ PARTI

Egy fiatalembernek házasságot ajánl a házasság közvetítő. Csenge Rózát ajánlja.

— Na és mennyi a hozomány? — kérdi a fiatalember.

— Azzal ne törődjön, itt nem számít a pénz. Másnap el is mennék Csenge Rózához látogatni. Gyönyörű lakás, rendkívül sok ezüstmű.

— Na, mit szól ehhez a sok ezüstmű? — kérdi a házasságközvetítő.

— Szép, — mondja a fiatalember — de ez lehet kikölcsondó is.

— Az ki van zárva, — hangzik a megnyugtató válasz — hiszen az öreg Csenge Rózának senki a világban nem ad kölcsönt.

Slavescu Ugr-elnök felhívása a nemzetvédelmi célokat szolgáló iparvállalatokhoz.

Az Ugr központi szervezete, minden más kérdést félreértve, intenzív kapcsolatokat tart fenn az ipari hadianyag leltározásának nyugodt és mégis gyors ütemben való lefolytatása érdekében, egyrészt a honvédelmi minisztérium vezetőivel, másrészt a leltározás alá kerülő vállalatokkal. Slavescu elnök, aki az „ipari mozgósítást” irányító legfőbb bizottságnak aktív tagja, a teljes nyugalom megőrzésére kéri a vállalatokat s nyomtatékosan felhívja, hogy a leltározás céljából kiszálló bizottságoknak a meglévő leltárak jegyzékén kívül, bocsássák rendelkezésre azokat az adatokat is, amelyek termelési kapacitásuk felfokozását, illetve az ehhez szükséges belföldi és különösen külföldi nyersanyagok mennyiségét igazolják.

A 6000 leien felüli alkalmazottak biztosítási kötelezettsége.

A központi társadalombiztosító pénztár legújabb körrendeletében a következőket közölte az iparvállalatokká. Az alkalmazottak (akik közé a magántisztviselők is számítandók), a mennyiben az 1935. évi munkásbiztosítási törvény szerint legalább egy évig biztosításra kötelezettek voltak, 1935. után is e kötelezettség alá esnek még akkor is, ha havi fizetésük meghaladja a 6000 leit. Ennek következtében ezek az alkalmazottak nem követelhetik a már befizetett járulékok visszatérítését, annál kevésbé, mert még ma is biztosításra kötelezettek. A 14-es számú körlevél csapán a fizikai munkásokra vonatkozik, akik a régi törvény szerint legalább egy évig biztosításra kötelezettek voltak és akikre nézve biztosítási kötelezettség továbbra is fennmaradt, még akkor is, ha havi fizetésük véglegesen vagy átmenetileg meghaladja a havi 6000 leit. A körrendeletben említett kivétel kizárólag kézimunkásokra vonatkozik, nem pedig az alkalmazottak más kategóriáira. Ennélfogva esetről esetre igazolni kell azt, hogy ha a kézimunkás fizetésének emelésével egyidejűleg más alkalmazotti kategóriába kerül, tehát ha például a munkából elárulító, vagy irodai tisztviselő lett ugyanakkor, amikor a fizetését felemelték. Az új körrendelet nem eléggé világos, ugylátszik azt a szabályt állapítja meg, hogy egy fizikai munkást tisztviselővé léptetnek elő és fizetését havi 6000 leien felüli összegre emelik, akkor mentesítik a biztosítási kötelezettség alól.

VALÓOK.

Papucs beállt az ügyvédhez és így szól:

- Elválok a feleségemtől.
- Nono — mondja az ügyvéd — és miért?
- Mert nem akar ott feküdni, ahol én akarom.
- Hát maga szerint hol kellene feküdni?
- A föld alatt.

Iskolai szövetek,

klottok, pellerinek, kötények, harisnyák nagy választékban a legolcsóbb árban GOLDSTEIN LAJOS divatruházában, Arad, Str. Bratianu 2. (Minoritapalota). Sicra-csekkkel készpénzáron vásárolható!

— **Miniszeri utasítás a nemesfémek vámellenőrzéséről.** A szeptember 14-én megjelent törvénynek megfelelő utasítást küldött a pénzügyminisztérium a vámhivataloknak, amelyek a jövőben fokozottan ellenőrzik az arany, ezüst és platina forgalmát a vámhatárokon át. Az ellenőrzést a Banca Națională kiküldöttel is véghezvitetik, amihez a határrendőrség támogatást ad. A csempészésről felvett jegyzőkönyveket a jegybank megfelelő osztályához és a vámállomás szerint illetékes törvényszék ügyészségének küldik meg. Az elkobzott nemesfém értékének egyötöde a feljelentőt, másik ötöde a csempészést megállapító tisztviselőt illeti.

Bélyegzők,

ipari stancák, vésése, préselési munkák:
CSÁKY VESNÖK
Str. Bratianu 9.

— **Továbbra is ellenőrzik a 250 leiesek valódiságát.** Megirtuk, hogy a Banca Națională megkezdte a 250 leiesek bevonását és azzal 1938. december 31-ig elkészül. Ezen az időpontra túl időben sem lehet ezzel a pénzzel fizetni. Eddig elfogadják az adóhivatalok, valamint a jegybank fiókjainak pénztárai is becserelelik. A valódiságot ezentúl is szigorúan ellenőrzik, mert a kiadott miniszeri utasítás anyagiilag teszi egyetemlegesen felelőssé a pénzügyigazgatót és a pénztárosokat a hamis pénzért. Ezért a 250 leieseket tartalmazó zsákokat súly szerint nem veszik át, hanem darabonként vizsgálják meg az érmeiket.

NINCS SEMMI BAJ.

Ponty sétál egy üzlet előtt és látja, hogy a barátja, Ponty, aki utazó, nagy ívben repül ki a boltajtón.

- Na, mi az, Ponty, kidobták? — kérde tőle.
- Nincs semmi baj, — feleli Ponty nyugodtan, — majd éppen meghiúsultam.

A nemzeti tengerészeti alap számára a szárazföldi vámolásnál is fizetni kell a félszázalékos illetéket

A Monitorul Oficial kétszázhuszonkettedik száma közli azt a legújabb rendeletet, amely az 1863. óta létező úgynevezett félszázalékos forgalmi illetéket felemeli. Ez az illeték a tengerészeti alapot gyarapította és csak a tengeri vagy dunai kikötőkön keresztül kivitt, illetve behozott árukra állott fenn. A módosítás elsőrendű fontossága abban áll, hogy

a jövőben a szárazföldi vámállomásoknál behozatalra, illetve kivitelre került áruknál is szedni fogják.

Másrészt pedig ezt az illetéket lényegesen fel-

emelték és pedig a kivitelnél az eddigi 100 százaléka, a behozatalnál az eddigi 250 százaléka. Kivételt képeznek, vagyis az eddigi illetéket fizetik a kivitelre kerülő petroléumtermékek (vámtarifa 1010—1017 tétele) és a behozatalnál a vámtarifa 281. és 283. tétele alatt felsorolt áruk (gabonaneműek). Az új tengerészeti illeték szedését a vámhivatalok a napokban megkezdették. A rendelet célja, hogy olyan tengerészeti alapot teremtsen, amely a fekete-tengeri kikötők nagyszabású kiépítését teszi lehetővé.

Osztályozást kérnek iparukon belül az építőiparosok

A munkatörvény végrehajtási utasításának egyik szakasza, amely az egyes iparágakat felsorolja, az építőipart, illetve a szakma különböző képzéssel rendelkező művelőit, mint építésmérnök, építőmester, építész, kőműves, ács és kőfaragómester, kőművessegéd, valamennyien „zidar” kitétel alatt szerepelnek. Ez azt jelenti, hogy akár egy építésmérnök, akár egy ácsmester, vagy kőműveslegény vált ki munkakönyvet, e különböző szakmák csak a „zidar” név alatt szerepelnek.

Az építőipari érdekeltségek e kérdéssel foglalkozva, majd a Kisiparosok Országos Szövetsége kolozsvári fiókjának vezetésére is bekapcsolódva e kérdés tisztázására, intervenciót terjesztettek be a

kolozsvári munkakamara vezetéséhez, amelyben az 1884. ipartörvény figyelembe vétele mellett arra kéri a munkaügyi minisztert, hogy a munkatörvény eme meghatározását úgy módosítsák, hogy a munkakönyveket adják ki „zidar” megnevezéssel, de közvetlen utána tüntessék fel, hogy az illető mérnök, építőmester, építész, kőművesmesteri képzettséggel rendelkezik.

A munkakamara az építőipari érdekeltségek által benyújtott intervencióját elintézés végett a munkaügyi miniszterhez terjesztette fel. A kisiparosok szövetségének kolozsvári fiója pedig a bucureştii központja útján is közbelépett e kérdés tisztázása, illetve rendezése ügyében.

Az új cégjegyzési törvény szerint részvénytársasági alapítók csak azok lehetnek akiknek meg van az illető szakmában a megfelelő képesítésük

Hosszu hónapok óta vajudik az új cégjegyzési törvény tervezete. Az iparkamarák és a kamarai központ még az év elején megvitatták ezt a nagy horderejű kérdést és konkrét javaslatokkal álltak a kormány elé.

A nemzetgazdasági minisztérium az elmúlt hó elején megküldte a törvény tervezetét az iparkamaráknak, amelyektől gyors választ kért megjegyzéseikre és észrevételeikre nézve. A tervezet szövege, valamint az ahhoz fűzött észrevételek ismeretlenek maradtak a közvélemény előtt.

Most komoly és hitelt érdemlő forrásból megerősítik azt a hírt, hogy a cégjegyzési törvény tervezete erőteljes szelekciót akar gyakorolni annak az elbírálásánál, hogy ki lehet kereskedő és iparos és ki nem lehet. Tul azokon a megkötöttségeken, hogy bizonyos szakmai tudást igénylő ipart csak az űzhet, akinek ehhez megfelelő előképzettsége van, az új törvény szigorú és meghatározott feltételekhez köti annak az engedélyezését, hogy általában véve ki mehet kereskedelmi és ipari pályára.

Az új cégjegyzési törvény ugyanis minden egyéntől, aki ipart, vagy kereskedelmet akar űzni, két feltétel teljesítését követeli: legyen meg a megfelelő iskolai képzettségük és szakmai felkészültségük, tapasztalatuk, gyakorlatuk. Minél magasabb foku az iskolai képzettség, annál rövidebb időre terjed a gyakorlati munkában eltöltött időre vonatkozó követelés és fordítva.

Ezt a szabályt azonban a maga teljes szigorában csak a városokban levő kereskedőkkel szemben kívánja alkalmazni a kormány. A falusi kereskedelemmel szemben kisebb igényekkel lép majd fel az új cégjegyzési törvény.

Ezeket a kívánalmakat azonban nemcsak az egyéni cégekkel szemben fogja érvényesíteni az új cégjegyzési törvény, hanem a társas cégekkel szemben is. Sem közkereseti, sem beté-

ti társaságoknak nem lehet tagja olyan egyén, aki nem egyesíti magában azokat a feltételeket, amelyeket a törvény az illető szakmára nézve az egyéni cég tulajdonosával szemben fog érvényesíteni. A társas cégek tulajdonosai tehát ugyanúgy alá kell vessék magukat az előképzettségre és szakmai gyakorlatra vonatkozó feltételeknek, mint az egyéni cégek tulajdonosai.

Az új törvény ezeket a követelményeket — hírek szerint — még a részvénytársaságokra is kiterjeszti, abban az értelemben, hogy új részvénytársaságok alakulásánál alapító részvényesekként csak azok szerepelhetnek, akiknek abban a szakmában, amelyben az illető részvénytársaság tevékenységét ki akarja fejteni, meg van az előképzettségek és szakmai gyakorlatuk is.

Egyelőre természetesen nem tudhatjuk, hogy az új törvény ezeket az új szabályokat miképpen kívánja majd a gyakorlati követelményekkel összehangolni. Nem tudhatjuk például, miképpen fogja majd biztosítani az új törvény a magántőkének azt a lehetőséget, hogy a kereskedelmi és iparvállalatokban való érdekeltesség vállalásával az ország gazdasági életébe tevékenyen bekapcsolódjék. Valószínűnek tartjuk, hogy legalább is a részvénytársaságokkal kapcsolatban az új törvénytervezet intézkedéseire vonatkozó hírek legalább is koraiak, hiszen a részvénytársaságok nem annyira egyéneknek, mint inkább a névtelen és személytelen tőkének az egyesülését képezik és így a személyi kvalifikációra vonatkozó előfeltételek valószínűleg csak a részvénytársaságok igazgatósági tagjai kötelezhetik. Az azonban valószínűnek látszik, hogy az igazgatósági tagokra ténylegesen ki fogják terjeszteni a törvény fentebb említett személyi feltételeit.

Arra nézve, hogy a törvénynek lesz-e vizsgálható hatálya, a múlt tapasztalata alapján csak határozott nem-mel válaszolhatunk.

Nem utasítják ki az országból az állampolgársági listából törölteket

Az elmúlt napokban külföldi lapokban nagyobb cikkek jelentek meg, amelyek a romániai zsidóság helyzetével foglalkoznak. A cikkek anyagát azok a nyilatkozatok képezik, amelyeket a genfi népszövetségi román delegáció tagjai adtak a lapkiadók számára és ezekből a nyilatkozatokból az tűnik ki, hogy úgy az állampolgári revízió, mint általában a zsidókérdés Romániában nyugvóponttra jutott. A delegáció egyik előkelő tagja így világította meg a helyzetet:

— Semmilyen ok sincs arra az aggodalomra, hogy a zsidókat, akiket az állampolgársági revízió során töröltek a listákból, azonnal kiutasítsanak Romániából. Általában ezeknek a zsidóknak nem kell félniük attól, hogy az országból kiutasítsák őket. A kormány nem áll szándékában az állampolgárságuktól megfosztani a zsidókat ellen valamelyes akció bevezetése előtt a revíziós munkálatok az egész országban maradéktalanul befejezést nyernek. Ez azonban még legalább egy teljes esztendő fog igénybe venni.

— Eddig mintegy kilencvenezer zsidó család állampolgársági jogát vizsgálta felül és egy bizonyos százalékot csakugyan töröltek a listákból. Ezen a kilencvenezer családon kívül

még körülbelül 130 ezer család van, amelyek állampolgársága revízió alatt áll.

A hatóságoknak még hosszabb ideig dolgozniuk kell. Bizonyosra vehető, hogy a kormány 1940. előtt semmilyen akcióval nem fog indítani az ellen, akik állampolgárságukat elvesztették.

— De a revízió keresztülvitele után sem tervez a román kormány kemény intézkedéseket fogantatni olyan zsidók ellen, akik nem román állampolgárok többé. És megértő módon kíván foglalkozni ezen személyek kivándorlásának problémájával.

Az ezzel kapcsolatos megfontolások keretében tartozik a nemzetközi akció bevezetése új országok felkutatására, amelyek ezeket a zsidókat befogadhatnák.

— A romániai atmosféra egyre kevésbé lesz zsidóellenes.

Az antiszemita hullám, amely Románia fölégett ácsapott, közép-európai befolyásra vezethető vissza.

Carol király azonban megtette a szükséges intézkedéseket és az országban ismét teljesen helyreállították a rendet. Az eredmény máris látható: a zsidóellenes terrornak nyomát sem lehet találni.

— A jelenlegi kormány nem áll szándékában azokat a zsidókat, akik Romániában születtek, vagy azokat, akik résztvettek a világháborúban, illetőleg azokat, akik generáció óta az ország hasznos polgárait képezik, megfosztani román állampolgárságuktól.

A zsidók ezen kategóriái jogainak teljes védelmét fogják élvezni.

A legutóbb kibocsátott rendelet törvény nem úgy értendő, mintha azok, akik egyelőre három hónapos tartózkodási engedélyt kapnak, három hónap letelte után ki lesznek utasítva az országból. Sokkal valószínűbb, hogy

ost a tartózkodási engedélyt minden negyedévben újól meg fogják hosszabbítani.

Mindenesetre ez történik egészen 1940-ig, vagyis addig, amíg az állampolgársági revízió munkálatok teljesen befejezést nyernek. Az állampolgársági listákból törölt zsidókat már csak azért sem lehetne deportálni, mert nincs hely, ahová el lehetne szállítani őket. Hiszen egyetlen ország sem hajlandó arra, hogy ezeket befogadja.

MOHÓ MENYECSEK.

Az ifjú korcskódó hazafók nézetjáról és egyik barátja megkérdezi tőle:

— Na, hogy talik a házasság?

— Remek.

— És milyen volt a nászút?

— Pazar.

— Na és hogy érezte magát a feleség a nászéjszakán?

— Mi az, hogy hogy érezte magát? Ha nem figyelembe veszem, hogy holnap is nap lesz, meggyűlölt volna.

Közzükséglet a kolozsvári betegsegélyző palotájának mielőbbi használatba helyezése

Hiányzik a berendezés a gyönyörű épületből.

Kolozsváron igen nagy azoknak a száma, akik a betegsegélyző kötelekbe tartoznak. Mint nagy ipari központban, nemcsak szépszámu munkással találkozunk a betegsegélyző tagjai között, hanem a tisztviselők, az önálló iparosok, sőt a munkaadók azon tömege is jelentőse tehető, akik — az új betegsegélyző törvény előírásai szerint — majdnem kivétel nélkül kötelesek tagokul beiratkozni a betegsegélyzőbe. A tagoknak e magas létszámához viszonyítva a betegsegélyző régi épülete már jó idő óta szűknek bizonyult. Így történhetik meg, hogy a szűk városokban, néha napok telnek el, amíg minden vizsgálatra várakozóra sor kerülhet. Ugyanez a helyzet a betegsegélyző rendelkezésére álló gyógyszerárakban is.

Már évekkkel ezelőtt szükségesnek látták a betegsegélyző épületének új, a tagok növekedő

létszámának és a modern egészségügyi követelményeknek is minden tekintetben megfelelő épület készítését. Az anyagi eszközök birtokában végül hozzá is fogtak az új épület elkészítéséhez és egy esztendővel ezelőtt szerencsésen be is fejezték azt.

A valóban büszkeségül szolgáló gyönyörű palotának ünnepélyes felavatása közel egy éve megtörtént, de az épületet — ennek ellenére — máig sem adhatták át rendeltetésének. Egyedüli oka ennek, hogy a teljes egészében befejezett hatalmas épületnek a belső berendezése még mindig hiányzik. Enélkül pedig gondolni sem lehet az új épület használatba vételére. Érthetően általános kívánság tehát, hogy a hiányokat mielőbb pótolják és — bármilyen anyagi akadályokról lenne szó — a célnak megfelelően teljesen felszerelt épületet végre az érdekeltek rendelkezésére bocsássák.

Az angol szabóművészek súlyos vádjai a mai fiatalság ellen

H. E. Stocks halifazi szabómester nagyon érdekes elnöki megnyitót mondott az angol szabók Liverpooli országos gyűlésén.

Sajnálattal emlékezett meg arról, hogy a háború utáni nemzedék az öltözködést nagyon elhanyagolta, ugyazólóm elegáns dolognak tekintette a kompos, rozsuul szabott ruhát.

— Lehet, hogy a dandý hia volt — mondotta —, de az ő hiúsága feleannyi sem volt bolond, mint a kinságnak az a fordított fajtája, amely megveti a jó ruhákat.

Szerencsére, mint Stocks ur megállapította, a legfiatalabb generációban már ismét jelentkezik a szép és jó ruha kellő megbecsülése.

Az elnök ezután kijelentette, hogy a téli szezonban a kétsoros smoking minden bizonnyal népszerűbb lesz a fiatalok körében, mint az egysoros. Ugyancsak divatosak lesznek a kétsoros felöltők is. Majd azt hangosította Mr. Stocks, hogy a szabóknak arra kell buzdítaniuk az ifjúságot, hogy munkaruhájukban is igyekezzenek az elegancia követelményeit megvalósítani. Szeressenek be különböző kelmékből készült és különböző színű és mintájú munkaruhákat és naponta, vagy hetenként változtatni.

Rosszalkával állapította meg az elnök, hogy körünkben az olcsó és rossz minőségű ruhának nagyobb keletje van, mint a drágább, de jobb minőségűnek. Pedig az olcsóbb dolog tulajdonképpen nem olcsóbb, a jó árú sokáig tart és végeredményben jobban meg szolgálja az árt.

— De nem szabad elcsúszni — mondta, — nemcsak mesteremberek vagyunk, hanem művészek is, és bennünk a szépség szeretete és az értékek tisztelése, minden erőnkkel latbavetve kell dolgozni iparunk jövőjéért. Mindenfelől erős befolyások érvényesülnek a mestersegé szintvonalnak leszállítására, de egy művész inkább éhenhal, semhogy művészi törekvéseiről lemondjon.

Az egyik felszólaló kifogásolta a londoni rádió határozatát, amely elutasította a tervet, hogy férfidívtáncosvevőket iktasson a műsorba.

Egy másik felszólaló azt mondta, hogy a helyes az, ha az ember jövedelmének ötöd részét költi el ruhákra. Véleménye szerint tehát annak, aki évente ezer fontot keres, évi kétszáz font legyen a ruhaköltsége.

Ezzel a felszólalással kapcsolatban a Daily Express egyik riportere kérdést intézett több nevezet és ismeretlen emberhez és kiderült, hogy Angliában a nagyobb jövedelmű emberek közül ugyazólóm senki sem költ ruhára ilyen sokat. Jack Buchana, a híres színész és filmrendező, aki ezer fontnál jóval többet keres, harminc fontot költ ruhára. A. M. Low, a híres tudós, akinek évi jövedelme ezer fontot szintén jóval meghaladja, meg éppen csak hat fontot költ az öltözködésre.

Ingatlan adásvételnél nem vonható le a haszonélvezet értéke

Arad, szeptember 31. A pénzügyminiszter rendeletet adott ki, amellyel eltiltja, hogy az ingatlan adásvételi szerződések illetékezésénél figyelembe vegyék, hogy az előző tulajdonos a haszonélvezeti jogot magának fenntartotta. Több pénzügyigazgatóság ilyen esetben úgy járt el, hogy az ingatlanértékéből levonta azt az összeget, amely a bérletörvényben foglalt fokozat szerint, a haszonélvezet korának megfelelően, mint a haszonélvezet értéke áll elő és csak a pusztá tulajdonra maradt összeg után vetették ki a 7 százalékos illetéket. A pénzügyminisztérium a bérletörvény 53. szakaszának olyan magyarázatot ad, hogy a haszonélvezet fenntartása az illetékezésnél csak az ajándékozási szerződés esetén vehető figyelembe, de nem az adásvételnél.

MINTAFÉRJ.

Szegény Maceróné ismét elkeseredetten panaszkodik elvetemült férjére. Tegnap — mondta —, az egész ebéd alatt isgatottan izogtam-mozogtam és alig vártam, hogy a férjem befejezze az evést. Végre bevette a szokásos szódabikarbónát és én diadalmas arccal megszólaltam:

— Adolf, én egy meglepetésben részesíttetélek téged.

— Espedig? — kérdezte a férjem.

— Vedd tudomásul, hogy a mai ebédet nem a szokásos főzte, hanem én.

— Légy nyugodt, Rozikám, ezt én már a levesnél tudtam.

— Ugy? — kérdeztem örömtől dagadó lelkemmel — rögtön észrevetted, hogy más íze van az ételnek?

— Nem volt más íze, — felelte erre az a csirkefogó, — hanem a szokásos hajszál ezúttal nem barna, hanem szőke volt.

A gyenge szüreti kilátások folytán

megelőzött a kereslet az óborok iránt.

A szőlészeti igazgatóság megállapítása szerint az idei bortermeés elég gyenge lesz. Ugy a regát, mint Erdély szőlőtermő vidékein a szőlőbetegség rombadöntötte a pár hónap előtti várakozásokat. E tekintetben Moldova déli része kivétel, ahol a terméshez nem fűztek várakozásokat, mert a fagy és dér már kezdettől fogva elpusztította a termést 10—11 millió hektóliterre becsülték, míg a mostani megállapítás szerint az 8 millió hektóliternél többet nem fog kitenni. A nedvesség hiánya visszahat a bor minőségére is. Az idei bortermeés savanyu ízű lesz. Ennek a helyzetnek megfelelően kereslet indult meg a régi borok iránt, amelyekben az árak emelkedőben vannak. Vidékek szerint 6—12 leles kiterenkénti ár alakult ki illeték nélkül. A rosszabb minőségű bort az ecetgyárak csak részben veszik meg. Ezt a mennyiséget 100 vagonra becsülik.

HAZUG FIUCSKA.

Mórickát hazugságon éri az anyja és hosszú erkölcsprédikációt tart neki.

— Tudod-e, — mondja neki, — hogy mi történik egy olyan gyerekkel, aki hazudik?

— Hogyne, — feleli Móricka — gyerekjeggyel utazik az utbúszon.

SZABÓK ROVATA

Feltámadt a krinolin

Az ős beköszöntével, tüneményes divat van kialakulóban. Amint a ruhaszalonokban történt tömeges megrendelésekből látható, a nők feltétel nélkül hódoltak be a párisi divatdiktátorok minden eddigit felülmúló fantasztikusabbnál fantasztikusabb kreációinak.

Ne csodálkozzunk, ha néhány héten belül a város uccáin — az esti órákban megjelenik a *krinolin*. A drótvázra épített, elálló szoknyájú krinolin estiruha lesz a legnagyobb divat ezen a télen. Fehér és pasztellszínű szaténból készül a szoknya, amely harangalakban borul a komoly szerkezetű drótvázra. De a szatén mellett rendkívül sok taftkrinolint fognak viselni este a hölgyek. Hihetetlenül széles kerületű szoknyák lesznek ezek, amelyeket szörnyű nehéz lesz viselni az ilyen dolgokhoz nem szokott mai nőknek.

A KRINOLIN TIZPARANCSA

Erre való tekintettel megszületett a *krinolin tizparancsolat*. A híres amerikai képepfolyóirat, a *Life* illusztrálta útmutatást adott a krinolint viselő mai nőknek.

Mindenekelőtt arra figyelmeztette őket, ne is kíséreljék meg egyedül felvenni ezt a ruhát, ehhez *muzej segítséget* kérni.

Továbbá arra figyelmeztette őket, hogy ne próbáljanak liftbe szállni ebben a ruhában, mert ugye se férnének el.

A forgóján való közlekedés is teljesen reménytelen, sőt autóba ülni sem nagyon keresztül-vihető.

Viszont — legalábbis a *Life* szerint — minden kényelmetlenségért kárpót az a tudat, hogy *olyan tüneményes látványt nyújt a krinolinban valcert táncoló nő, amiért még sokkal nagyobb díjazást is érdemes hozni*.

MÉLY KIVAGAS, MAGAS HAJ

Ezeknek a harangszoknyájú krinolinruháknak a felső része szivalaku, nagyon mély kivágású, sonkaíjú, vagy pedig teljesen dekoltált, annyira, hogy teljesen szabadon hagyja a vállat, ebben az esetben a hirtelen befejezett derekat huzott fodor díszíti. A nyakban négy-öt soros csavart gyöngysort viselnek, vagy egészen különleges, szorosn a nyakhoz simuló aranyláncokkal összetartott kámeákat.

Sajnos, ezekhez a ruhákhoz a hölgyek kénytelenek felfelé fésült hajat viselni, ami pedig nagyon előnytelen és öreges. De hát nincs mit tenni, ez a divat.

GLOKNI TIGRIS, PAMACS, FEJKENDŐ

De nemcsak az esti ruhák fantasztikusak az utóbbi években egyszerű, sima vonalúakhoz szokott szemnek. Egészen rendkívüli szabásúak lesznek az idej *divatbúndák*. Párisban máris rendkívül népszerű az az erősen glokni aljú tigrisbunda, amelynek hatalmas *sonkaíjái* vannak és amelyekhez *tigrisszegélyű barna fejkendőt* viszi a divathölgy.

A bundákhoz viselt *kalapok* szintén egészen rendkívüliek. *Szőrmepamacsok*, amelyeket a fejbübjén visel a divathölgy. De vannak olyan kalapok is, amelyeken a teljesen *lapos filctetűt* nagyanyáink divatjára emlékeztető módon nerc vagy egyéb szőrméből készült csikokkal fejkendőszzerűen kötik át. E szőrmecsíkok hosszúak, úgyhogy majdnem *dérvonalig lógnak le elől*.

A feltűnésektől irtozó hölgyek számára nagy megrázkódtatást jelentenek az idej kalapok, amelyek közül ezekben a körökben talán a legkedveltebb forma a *lovaglóövlinderszerű kalap* lesz, amelyeket színes himézsekkal, vagy élénk színű *petyes fátylekek* díszítenek.

RETIKUL HELYETT KOFFER

Külön értekezést lehetne írni az újdivatu *óráskákról*, amelyek *koffernagyságúak* lesznek és tulajdonképpen puhán dolgozott antilopbőr készülnek. Mint minden, a *cipők is rendkívüliek* az idén, részben a rettentő magassarkú, orr nélküli, házagos, de nagyon magasra fűtél cipők a divatosak, selymeszálalakkal átfűzve.

FURCSA RIBIZKE

Móricka megkérde a mamáját:

— Mama, kérem, van a ribizkének lába?

— Nincs, — feleli az anyja.

— Kár, — mondja Móricka — akkor katicabogárral ottam.

Erdélyi városokban szabad nyolcemeletes palotát építeni

Az Asigurarea Româneasca biztosító társaság már régebben elhatározta, hogy Brassó nagy idegen forgalmára való tekintettel a város területén egy teljesen modern 8 emeletes szállodát fog építeni. A társaság a város mérnöki hivatalától a 8 emeletes palota építésére engedélyt is kért és ezt a város mérnöki hivatala meg is engedte. Dr. Aurel Capatina brassói ügyvéd a mérnöki hivatalnak ezt a határozatát a városi tanácshoz megfellebbezte azon az alapon, hogy Brassó város építési szabályrendeletének egyik szakasza nem engedte meg, hogy a város területén két emeletnél magasabb épületeket emlejenek. A városi tanács a fellebbezést visszautasította.

Ez ellen a tanácsi határozat ellen dr. Aurel Capatina a kolozsvári közigazgatási táblánál emelt

panaszt. A tárgyaláson Brassó város képviselője előadta, hogy az építési szabályrendelet vonatkozó szakaszát a városi tanács már hatályon kívül helyezte és a módosított szabályrendeletet a belügyminiszterhez még február 4-én felterjesztette. Azonban válasza a felterjesztésre még nem érkezett. A közigazgatási tábla Capatina ügyvéd panaszát visszautasította és a 8 emeletes szálloda építésére kiadott engedélyt megerősítette azzal az indoklással, hogy az építési szabályrendelet hivatkozott szakasza már nincs érvényben. A belügyminiszter a módosított építési szabályrendeletet hallgatólagosan jóváhagyta, mert a február 4-i felterjesztésre még választ nem adott, már pedig, ha a szabályrendelet jóváhagyását megtagadta volna, arról Brassó város tanácsát már értesítette volna.

Az italmérőket csak akkor lehet nyelvvizsgára állítani, ha az árlejtésen már elnyerték az italmérési jogot

A szesz törvény 185. paragrafusa szerint vizsgára állításról ebben az esetben is csak akkor lehet szó, ha az italmérőnek nincs iskolai bizonyítványa.

Az aradmegyei italmérők körében még mindig nagy izgalommal tárgyalják azt a módot, ahogyan a falusi italmérési engedélyek árlejtése az aradi pénzügyigazgatóságon folyik. Annak idején részletesen megemlékeztünk arról, hogy Aradon ezeknek az italmérési engedélyeknek árlejtése előtt nyelvvizsgát tartanak a kisebbségi pályázókkal és abban az esetben, ha a pénzügyigazgató a jelentkező román nyelvtudását nem találja kielégítőnek, kizárja őket az árlejtésben való részvételből. Ennek következtében nagyon sok kisebbségi italmérő vesztte el engedélyét és marad kenyér nélkül. Közöttük annak idején Cilibia Vasile pénzügyigazgató nyilatkozatát is, amelyben ez a szeszmonopol rendeltére való hivatkozással kijelentette, hogy a nyelv vizsga megtartása törvényes alapon történik.

Az érdekelt italmérők közül ezzel szemben számosan arra az álláspontra helyezkednek, hogy a pénzügyigazgató vizsgát az árlejtés előtt semmiestre sem tarthat és vizsgáztatásukra az érvényben lévő rendelkezések értelmében legfeljebb csak akkor kerülhet sor, miután a szeszmonopol az árlejtés eredményé: már jóváhagyta. Ezek úgy határoztak, hogy a nyelv vizsgákkal egybekötött árlejtések ellen jogorvoslattal élnek a szeszmonopolról szóló törvény 185-ik szakasza alapján.

Álláspontjukat ezek az italmérők a szeszmonopol törvényének 194-ik szakaszára alapítják. Eszerint annak, aki italmérési engedélyt megpályázik, a következő iratokat kell benyújtani: 1) állampolgársági bizonyítvány, 2) katonai bizonyítvány, 3) erkölcsi bizonyítvány, 4) születési bizonyítvány, 5) a pályázó által írt és aláírt nyilatkozat arról, hogy a törvény által megkívánt további feltételeknek megfelel. Ezek a további feltételek a következők: 25 éven felülinek, egészségesnek kell lennie és írni, olvasni kell tudnia.

A szeszmonopol vezérigazgatósága az árlejtésekkel kapcsolatban rendeletet adott ki, amelyben szintén megerősítette, hogy az árlejtések alkalmával a pályázóknak csupán a fenti öt iratot kell benyújtania és csak az árlejtés jóváhagyása után,

de mielőtt az italmérési engedélyt számára kiszolgáltatnák, kell igazolnia azt, hogy megfelel a többi feltételeknek. Ezek között a szeszmonopol vezérigazgatósága megemlíti, hogy a pályázónak igazolnia kell írni és olvasni tudását, ugyanakkor pedig közli annak módját is, hogy ez az igazolás miképpen történik. Az említett utasítás szerint a pályázó iskolai bizonyítvánnyal köteles írni- és olvasni tudását bizonyítani, viszont ha ilyen bizonyítvánnyal rendelkezik, akkor a pénzügyigazgató előtt kell bizonyítást tegyen arról, hogy tud írni és olvasni. Így tehát a vizsga alternatív módon és csak abban az esetben tartható meg, ha a pályázó iskolai bizonyítvánnyal nem rendelkezik.

A fentiek alapján az érdekelt hangszólyozták, hogy az árlejtéseket megelőzően nyelv vizsgát semmilyen körülmények között sem lett volna szabad tartani. A szeszmonopolról szóló törvény 185. szakasza úgy intézkedik, hogy az érdekelt az árlejtés módja ellen jogorvoslattal élhetnek az árlejtéstől számított 10 napon belül a szeszmonopol szolgáltatánál. Azon aradmegyei érdekeltak közül, akiket az árlejtés alkalmával tartott nyelv vizsgák során megbuktattak, többen a szeszmonopol temesvári IV. számú kerületi szolgálatához fordultak, amely Funda felügyelő vezetése alatt áll. Beadványaikban tiltakoztak az árlejtés módja ellen és az említett 185. szakasz alapján új árlejtés kiírtását kérték.

Többen, akik csak ezután kerülnek sorra, arra az álláspontra helyezkednek, hogy nem tesznek eleget a nyelv vizsgára való felszólításnak és egyben szintén tiltakozásukat jelentik be a temesvári kerületi szolgálatnál.

Szakkörökben általános érdeklődéssel tekintenek az eljárás eredménye elé annál is inkább, mert még számos aradmegyei közégs italmérési engedélyre az árlejtést nem tartották meg a Temesvárról jövő válasz döntő kihatással lehet a további árlejtések sorsára.

A barna kenyér árát leszállították, a félbarna kenyér árát ismét felemelték Temesváron.

A kenyérárak körüli harc Temesváron még mindig nem fejeződött be. Mint ismeretes, a városvezetés a közelmúltban a félbarna kenyér árát 8 leire szállította le. Ezzel kapcsolatosan a pékek beadvánnyal fordultak Modreanu tábornok, főpolgármesterhez. A beadványban, amelyhez számításukat is hozzáfűzték, kifejtették a pékek, hogy a 8 leies félbarna kenyér mellett veszteséggel dolgoznak. A városvezetés átvizsgálta a pékek számadatait és úgy döntött, hogy a félbarna kenyér árát 8 leiről 9 leire emeli ismét fel, ezzel szemben a barna kenyér árát 6.50 leiről 6 leire szállították le. Az új kenyérárak már életbe is léptek.

Árlejtés.

A kolozsvári egyetemi klinikák kenyér-szükségletének ellátására október 6-án árlejtést tartanak. Ugyanakkor a péksütemények beszerzésére is tartanak árlejtést.

Kolozsvári iparvállalatok

a legutóbbi nemzetközi mintavásárokon.

A központi Ugir kezdeményezésére több kolozsvári nagyipari vállalat vett részt, mint kiállító a legutóbbi nemzetközi mintavásárokon. A szeptember 10—19. közötti belgrádi mintavásáron Kolozsvárról a Manufactura de Porțelan, Turda S. A. mutatta be gyártmányait, míg a szeptember 11—október 3 között lezajló szaloniki nemzetközi mintavásáron három kolozsvári cég szerepel a kiállítók között: Industria Sărmei, Uz. Dermata. S. A. és az Iris porcelángyár.

Jogesetek a kisipar köréből

Szakmai képzettség nélkül ipar nem
gyakorolható.

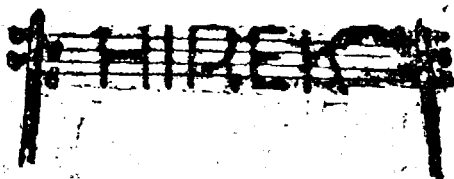
A temesvári tábla első tagozatának 4423—1937. sz.
és 1938. május 9-én hozott elvi jelentőségű határozata

A per tárgya a következő volt:

A felperes közigazgatási keresetet adott be a román állam ellen — amelyet a tárgyaláson a munkügyi minisztérium képviselt — és keresetében annak megállapítását kérte, hogy a temesvári munkafelügyelőség által a felperes iparigazolványa becserélése ügyében hozott határozat törvénytelen. Erre való hivatkozással kérte az említett határozat megsemmisítését, valamint a munkügyi minisztérium arra való kötelezését, hogy tizenöt napon belül a törvényes következmények terhe mellett állítsa ki részére a becserélés végett átadott iparigazolvány ellenében a képesítési okiratot, úgy, mint azt a szakmai képesítésről szóló törvény 160. szakaszának 2. bekezdése előírja.

Keresetének támogatására a felperes még a következőket említtette meg: A törvény által előírt időben beadta iparigazolványát becserélés végett és ehhez csatolta összes iratait, egyben pedig kérte iparigazolványa kicserélését. Ehellett azonban a megtámadott határozatot kapta, amellyel iparigazolványát megsemmisítették nyilvánították. A szakmai előkészítésről szóló törvény értelmében ötven lei illeték lefizetése ellenében az iparigazolványok hat hónap leforgása alatt kicserélendők. Mivel ő a törvényben előírt kötelezettségnek eleget tett, az illetékes hatóság köteles lett volna iparigazolványát becserélni.

A munkügyi minisztérium a tárgyalás során képviselője útján kérte a kereset elutasítását arra való hivatkozással, hogy mindenekelőtt nem keresetnek, hanem a szakmai előkészítésről szóló törvény 139. szakasza alapján felfolyamodásnak (kontestáció) van helye, melyet 4 hónapon belül kell beadni és ebben a szakmai mi-

AZ IPAROS

Megjelenik minden második pénteken.

Előfizetési ára egész évre intézményeknek és nagy cégeknek 1000 lei, félévre 500 lei. Iparosoknak egész évre 300 lei, félévre 150 lei, negyedévre 75 lei.

Redactia si administratia — Szerkesztőség és kiadóhivatal — Redaction und Administration:

Hirdetések négyzetcentimétere 6 lei. Hosszú köteteknél árendemény.

Arad, Caminul Industrişilor — Iparos Otthon. Strada Brănişanu 18.

DEVIZAENGEDÉLYT KAPOTT A SZÖVETKEZETI KÖZPONT. A Szövetkezeti központ a jegybanktól felhatalmazást nyert devizaügyletek kötésére. A szövetkezetek tagjaira nézve kötelező, hogy devizaszükeleteiket, illetve az exportból befolyó devizákat a központ devizaosztályánál bonyolítsák le, de a devizaosztály a magánosok rendelkezésére is fog állni. A központ e célból vidéki devizafiókokat fog létesíteni a vidéki szövetkezetek erre alkalmas részénél.

nősítő bizottság határozatát kell megtámadni. Ehhez az állásponthoz csatlakozott a munkakamara is és hasonló védekezést terjesztett elő.

A temesvári tábla mindenekelőtt affelől döntött, hogy elvileg helyt lehet adni ilyen közigazgatási keresetnek, vagy sem és azon az alapon, hogy ilyen keresetnek elvileg hely nem adható, azt elutasította.

Indokolásában kimondja a tábla, hogy a szakmai előkészítésről szóló törvény megadja a módot a sérelmek orvoslására akkor, amikor elsősorban a szakmai minősítő bizottságot határozza meg, ennek határozata ellen pedig a munkafelügyelőséghez van helye ellentmondásnak. A munkafelügyelőség a minisztérium és az érdekelt meghallgatása után dönt. Közigazgatási keresetnek ilyen körülmények között helye nincs, mert a közigazgatási kereset éppen olyan közigazgatási intézkedések, vagy rendelkezések megtámadására szolgál, ahol más törvényes el-

— Deszkaárak kiviteli prémiuma. A Monitorul Oficial 225. száma közli a deszkaárak kiviteli jutalmára vonatkozó minisztériumi napló helyesbítését. Eszerint a prémiumot minden olyan szállítás után fizetik, amely 1938. május 25. után nyert a vámnál deklarálást. A kiviteli jutalmat a tölgy- és fenyőfűrészárak exportőrjei kapják és arra fedezetül az év április 21-én nyitott 80 millió rendkívüli hitel szolgál.

TURELMETLEN SZAKALL.

Cibakék színházba készítenek. Mikor már a kapuban vannak, az asszony ráéz férjére és azt mondja neki:

— Samu, csupa szőr a képed. Miért nem borotválkoztál?

— Már hogynem borotválkoztam volna, feleli Cibak.

— Mikor?

— Amikor elkezdted öltözködni.

— 1250 vagon benzint visz ki Japán Romániából. Csütörtök este hajózott ki a constantai kikötőből a Riku Maru japán benzintank, amely 12.500 tonna könnyű benzint vett fel a kikötői tartályokból.

— Tízmillió adóbírság egy constantai cég ellen. A pénzügyi felügyelő a Weiss és Nicolau cégnél bélyeg- és adókihágásokat fedezett fel. A céget 10 millió bírsággal sújtotta. A cég a végrehajtás elkerülése végett két milliót nyomban lefizetett.

járási mód ki van zárva és ilyen más eljárási módot külön törvény nem állapít meg. A szakmai előkészítésről szóló törvény határozottan körvonalozza a sérelem orvoslásának módját és ezért a közigazgatási keresetnek elvileg nincs helye.

A tábla ennek ellenére kiterjed az ügy érdemi részére is, mivel az ilyen perekben első főrú a tábla. Határozatában az érdemi részére vonatkozóan is érdekes megállapításokat tesz az ipartörvény rendelkezéseivel kapcsolatban.

Ezeknek a megállapításoknak lényege az, hogy szakmai képzettség nélkül ipar nem gyakorolható és így az olyan iparigazolvány, amelynek esetében a szakmai képzettséget nem igazolták, — ki nem cserélhető. Mivel azóta módosító törvény jelent meg erre vonatkozóan, úgy az indoklásra, mint az azóta történt változásokra visszatérünk.

Közlő: Kele Sándor dr.

A szappankirály hatalma

Irta: BOROS LASZLÓ

Gillespie John világvonatkozásban is a szappangyártás koronázatlan királya volt. Elég fiatalon érte el ezt a hatalmat, de az amerikai viszonyok mértékével mérve is azédes emelkedés meredekjén érzésekre, regényekre nem maradt ideje. A nőnek az életében nagyon alárendelt szerep jutott, amiben regényességnek, költészetnek, finomabb érzésnek nyoma se volt.

A túlfeszített munka okozhatta, hogy egy nap, amikor külön szalóknocsiján New-Yorkba utazott, a vonaton rosszul lett, elvesztette az eszméletét és... a szanatóriumi ágyon ébredt fel. Az orvosok agyvizsgát állapítottak meg és legszigorúbb nyugalmat rendeltek el. Azonban elég gyorsan tért magához, aminek az első jele az volt, hogy az ápolónővel és az orvosokkal gorombáskodni kezdett.

— Azonnal vitessenek haza, St. Louis-ba, repülőgépen! Utálom ez a tömlöcöt és undorodom a fertőtlenítő szerek szagától — ordította.

A szobáját virágerdővé varázsolták, de akkor viszont a bódító illat miatt dühöngött. Kisvártatva mégis megnyugodott, amikor az orvosok megengedték, hogy a rádiót beállítsa a szobájába. Ugyan még nem volt szabad a tözsei jelentéseket és a híreket hallgatnia, de a zene kissé szórakoztatta, noha általában botfüle volt. Egy este a newyorki rádió hangversenye keretében egy Hartley Mary nevű énekesnő szerepelt. Divatos „érzésektől csepegtő” dalokat énekelt. Gillespie nem sokat tudott arról, hogy a jazz-en kívül egyéb fajta zene is létezik, de valahogy, talán szokatlan tehetetlenségében, a megkövesedett szívében visszhangot váltott ki. Különösen tetszett neki ez a halkan, sóhajtszerűen énekelt

„... de én mégis szeretlek,
nagyon, nagyon szeretlek...”

Végtelenül meghatotta az énekesnő bájos, kellemesen csengő hangján ez a sóhajtszerű szerelmi vallomás. Ezen ő maga csodálkozott legjobban, mert nem emlékezett arra, hogy valaha az életben ilyesmit érzett volna. Ilyen elhaló sóhajjal nő sohase mondta neki, hogy szereti, ő csak önzéssel és kizsákmányoló kapzsisággal találkozott... Mást a viselkedésével nem is érdemelt meg, mert mindenkit csak rabzolgájának, a szeszélye kézpénzért vásárolt eszközének tekintett.

Másnap, ugyanabban az időben, már türelmetlenül várta Hartley Mary énekét és még jobban meghatotta a dal és az énekesnő hangja.

Ettől a naptól kezdve mindig tanulmányozta a newyorki rádió műsorát, hogy ezt a számot el ne mulassza és remegve várta a percet, amikor a nő hangja megszólal. Lehunyta a szemét és úgy élvezte a kedvesen csengő hang muzsikáját és a sóhajába belesírt forró érzést. Arra gondolt, milyen lehet ez az énekesnő, akinek ilyen csodásan szép a hangja. Bizonyára magastermetű, barna, diadalmesán szép asszony, amilyenek neki tetszettek, bár sohase szólaltatta meg a szívét egyik sem.

A következő héten azután a rádióműsorban már nem szerepelt Hartley Mary neve. A szappankirály dühöngeni kezdett. Egy nagybefolyású politikus barátjának táviratozott, hogy reccsentsen rá a rádió igazgatóságára és követelje az énekesnő beiktatását. Newyorki képviselője útján pedig kinyomoztatta az énekesnő lakcímét és egész kocsiakomány virágot, édességet, parfümöt küldetett nek. Utasítást is adott, hogy minden reggel ujítsák meg a virágengert, amellyel elárasztotta a lakását.

A szappankirály nem akart várni, amíg az ő külön, énekesnője bejkerül a rádió műsorába, hanem

a következő táviratot küldte a címére:

„Sulyosan beteg vagyok. Talán tudja, hogy ki vagyok, a nevemet valószínűleg már olvasta, vagy hallotta. Ha hajlandó volna csak nekem énekelni, ezért a nagy kegyért hajlandó vagyok bármilyen nagy összeget fizetni”.

Amikor a táviratot feladták, a szappankirály a betegágyán hanykolódva azon töprengett, milyen szép lehet az a nő, aki így tudott reá hatni a hangjával. Pár nappal a távirat feladása után a ápolónő jelentette, hogy egy Hartley Mary nevű hölgy kíván vele beszélni. Azonnal bevezette a betegszobájába. Kistermetű, kissé szürkülő haju, szegényesen öltözött nő lépett a szobába és két megriadt, de nagyon szép, barna szem meredt ijedten a milliárdok urára. A szappankirály megdöbbenve nézte a kis nőt, aki ügyetlen meghajlással üdvözölte és remegő hangon így szólt:

— Az volt a szándékom, hogy nem jövök el, de azután mégis illőnek tartottam megmondani, hogy a jövő héttől kezdve újra énekelek a rádióban. Eppen azért külön hangverseny talán már felesleges.

Ugyanaz az érzéken szép, panaszosan, sóhajtszerűen elhaló hang volt... Gillespie John leültette a vendéget és kikérdezte, hogy asszony-e vagy lány? Elmondta, hogy özvegy:

— A férjem zenélés senész volt... az egész életünket betöltötte a zene... az volt a boldogságunk — mondta.

A szappankirály gyönyörűséggel hallgatta a hangját... már a külsejét sem tartotta olyan rémes szürkének, semmitmondónak...

— Maradjon itt nálam, gazdaggá teszem... vagy ha akarja elküldöm üdülésre a legszebb, legdrágább helyekre, csak azt kívánom cserébe, hogy amikor visszatér, üljön itt mellettem és halljam a hangját — mondta Gillespie.

APRÓ HIRDETÉSEK

APRÓHIRDETÉSEK ARAI: Szavanként 3 lei, legkisebb hirdetés ára 30 lei. — Jelígelével, vagy „Cim a kiadóban” alatt feladott hirdetéseknek 10 lei pótdíj fizetendő. — Hirdetési díjak előre fizetendők és beküldhetők levélbélyegekből is. — Apróhirdetések feladhatók akár személyesen, akár posta útján „Az Iparos” kiadóhivatalában, Arad, Str. Bratianu 18. — Hirdetések címének érdeklődésénél kérünk válaszbélyeget, vagy egyszerű postai levelezőlapot mellékelni.

GÉPVÁSÁR (Használt ipari gépek közvetítése)

Eladás:

FÉMÖMEGCIKKEK gyártására alkalmas automatikus kisüzem (excenterpréss) cca 1000 kg 14x0.20-as mélyhúzó szalag, nyersanyaggal együtt, teljes villamos berendezéssel 70 ezer leiert eladó. Cartonia, Oradea, Ciordas 38.

ELADÓ: 1 drb. eredeti német gyárműnyu szárító berendezés kazánnal együtt, 1 drb. 700 mm-es és 1 drb. 300 mm-es szalagfűrés, indítókkal és motorokkal, 6 drb. spindlis envvező vasbak és 1 drb. kukorica daráló. Cim a kiadóhivatalban.

ELADÓ: Spritz politurgép és famegmunkáló gépek. Cim a kiadóhivatalban.

SZÖVŐGÉPEK, ványológépek, esztergapadok, motorok, gőzgépek, malomberendezés, transzmissziók, alkalmi árban, bármilyen nagyságban beszerezhetők. Alfred Siegmund, Sighişoara.

BEVEZETETT GÉPÜZEM rézöntődével, házilag, esetleg külön-külön családi okok miatt igen olcsón eladó Satumaren. Megbízott: Lăday do. hánytőzse, Dacia mellett.

SZALAGFÜRESZ ELADÓ. Cim: Reinhart Fülöp, Arad, Str. Horia 2. Ára Lei 5000.

ELADÓ: komplett lakatosműhely, esztergapad, motor, gyorsfűrőgép. Özv. Szagnovits Zsigmondné, Cenadul-Mare, Jud. Torontal.

FÉMARUCIKKEK és armaturák előállítására szolgáló műhely, saját fémöntődével, 6 esztergapaddal, excenterprésszel és minden hozzátartozó szerszámmal, olcsón eladó Sibiuban. Cim a kiadóhivatalban.

NAGY MŰHELYHELYISÉG, inartelennek kívánlan alkalmas, jelenleg teljes gépekkel felszerelt asztalos áruháznak berendezve, gépekkel, 4 szobás minden kényelemmel ellátott lakással, előnős feltelek mellett Aradon eladó. Cim a kiadóhivatalban.

Vétel:

OLMOT, ólomcsöveket (használtakat) keresünk megvételre. Sörétgyár, Timişoara, Bl. Cetăţii 97

MEGVÉTELRE keresünk egy fő állapotban lévő 30—50 m² tüzfűtővel, 5—12 légkör nyomású lépcsős rostélvú, féltábil kazánt, gép nélkül. „Fagul” S. A., Târgumureş.

VENNÉK: asztalos vasbakkokat. Cimet kérem a kiadóhivatalba leadni.

— Csak fizikai személy ellen évül el a csőd. kérés. A Banca Românească évekkal ezelőtt kért csődöt az R. és S. Silberman bucurestii közkereseti társaság ellen, amely cégét már öt év előtt megszüntette. A semmitőszék — az előző ítéletekkel szemben kimondotta, hogy az a szabály, hogy az 5 éves elévülési idő lejártá után csőd nem nyitható, csak fizikai személyekkel szemben érvényesíthető, míg társaságokkal szemben megnyitható a csőd, ha a csődkerő hiteltelző kimutatja, hogy vagyon maradt. Ezért a semmitőszék a Banca Românească felfolyamodásának helyt adott, az ügyet érdemi határozat hozatal végett az alsóbíróságnak visszaküldötte.

— Ne haragudjék, nem tehetem — felelte a kicsi nő és ijedt tekintettel nézte a milliárdost, akinek üzleti gasságairól és kegyetlenségéről már annyit hallott. Most a személyes érintkezésben pedig valósággal erőszakos vadállat benyomását tette rá.

A szappankirály végül is dühbe jött.

— Akarom, hogy a hangja csak az enyém legyen! — rikácsolta dühösen. Annyit már hallhatott felőlem, hogy én meg tudom szerezni magamnak azt, amit akarok. Egész Amerikában senki sem fog magának egy darab száraz kenyert adni, ha kiadom a parancsot, hogy bojkottálni kell. Magánál nagyobb hatalmasokat is megtörtem, vagy megsemmisítettem. Mire vár? Már szürkül a haj...! Talán nem vagyok eléggé szép fiú? Ezt elhiszem, de legalább valaki vagyok! Ez magánál nem számít?

A nő ijedten el akart rohanni, de ebben a percben a férfi az izgalomtól rosszul lett, a feje hátrahanyatlott a párnára és fuldoklani kezdett. A kicsi nő odaugrott hozzá, leült az ágya szélére és a karjai közé vette a fejét. Hirtelen a szappankirály viszsanyerte az eszméletét... végtelen fájdalmat érzett a szívében... Először életében vágyott szeretetre és érezte, hogy őt nem lehet szeretni. Megeredtek a könnyei és zokogva hajtotta le a fejét a nő vállára. A nő gyöngéden simogatta a haját és elkezdett enykelni halkán sóhajtszerűen:

„... de én mégis szeretlek, nagyon, nagyon szeretlek...”

Amikor négy héttel később a szappantröszt titkársága megírta az újságokban, hogy Gillespie John nőül vette Hartley Maryt, a milliárdosok világában az emberek megértően jegyezték meg:

— ... már az első agyvérzésnél tudtuk, hogy vége van. Teljesen megőrült szegény John...

Távolbalítás — beszélőgéplemezen. Angliában már esztendő óta foglalkoznak egy különös találmánnyal, melynek segítségével közönséges beszélőgéplemezekre lehet rögzíteni a távolbalító-adóállomások műsorát. Az eljárás lényege, hogy a jelenetről felvett képeket áramlíktetésekkel alakítják, de nem vezetik az adóállomás antennájára, mint a közönséges távolbalításnál, hanem egy lemezzvágókészülékbe, mely pontosan ugyanolyan kigyózó csigavonalakat vés a viaszlemezre, mint hangfelvételek. Ha a lemezt villamos beszélőgép tüje alatt lepergetik és a készüléket távolbalító vevőgéppel kötik össze, a vetítőúvegen megjelenik a felvett mozgókép. Ha tehát az előadás beválik, ezentúl nemcsak hangot, hanem képeket is rögzíthetünk majd beszélőgéplemezekben.

— Ujabb 106 céget büntettek meg a nemzetvédelmi törvény értelmében. A hivatalos lap közli azoknak a kereskedelmi és iparvállalatoknak a felsorolását, amelyeket a minisztérium a nemzeti munka védelméről szóló törvény előírásainak be nem tartása következtében megbüntetett. Az újonnan megbüntetett vállalatok száma 106-ra rug. Ezek a vállalatok a jövőben nem vehetnek részt a nyilvános árlejtéseken.

— **DEVIZAIGENYLESBEN FOGLALT RENDELKEZÉS NEM DÖNTÖ A BANK ÉS ÜGYFEL JOGVISZONYÁBAN.** Bucurestiből jelentik: Érdekes per jutott befejezéshez. Juster Norhart bucurestii cég 7500 schillinget akart átutalni a Banca Anglo-Cehoslovaca bucurestii cég utján Hohenberg Rudolf bécsi cégnek. Ez a cég azonban csak 6000 schillinget kapott, míg a bank 1500 schillinget Edelhofer bécsi mérnöknek fizetett ki. Juster perelte a bankot 1500 schillingre és 50.000 lei kártérítésre, ez utóbbira, mert a fizetési késedelem miatt a bécsi cég a további szállítást megtagadta és a felperes üzemének folytonosságában akadály merült fel. A bank azzal védekezett, hogy a devizaigénylésnél a felperes külön rendelkezést tett a Hohenberg cég, külön Edelhofer mérnök javára, igaz ugyan, hogy a bank olyan levelet adott, amelyben elismeri, hogy 7500 schillinget a bécsi cégnek fizet ki, de ez csak „leegyszerűsítés végett” történt. egy tisztviselő hibájából, különben is utólagos rendelkezést a devizaigénylés után nem tartozik elfogadni. Előbb az ilfovi törvényszék, most a tábla is marasztalta az Angol-Cseh bankot 1500 schillingben azzal, hogy a bank és ügyfele közötti jogviszonyban a bank bármikor kapott rendelkezés szerint tartozik eljárni, vagy az akadály esetén, arról a félt értesíteni. Kártérítési összeget nem ítélt meg.

TIPOGRAFIA „HIRLAP” ARAD.

— 28 millió befektetést hagyott jóvá legfelsőbb műszaki tanács. A legfelsőbb technikai tanács legutóbb tartott értekezletén a közmunkákat elvégzésére vonatkozó tervet vizsgálta felül. A bizottság kedvezően véleményezte a brassói vasúti műhelyeknél végzendő építkezési munkálatok tervét. Ezek a munkálatok 20 és egynegyed millió leiel vannak előirányozva. Ugyancsak kedvező véleményezést nyert nagyváradi új tüzelőlakatany felépítésére vonatkozó tervezet is. Ezek az utóbbi munkálatok a költségvetés szerint 7.720.000 leire foglalkoztatni.

— **Ételzsir csukamájolajból.** A vezvítudomány számtalan új csodája közé tartozik az ételzsír is, mely kellemes, élvezhető ételzsírt készíthet a csukamájolajból. Még elképzelni is bájos, hogy a gyermekeknek ez a réme, a tengeri tőkehal májából nyert undorító illatú olajszerű anyag, a mindennapi étkezésben szerepeljen. hiszen akárhányszor felnőtt gyomra is élénk „illatkozásba” kezd a csukamájolaj szagára. Pedig az emberi szervezet következtelen, amikor enyvre irányzik a csukamájolajból. Nagy A. és D. vitamintartalma hatalmas gyógvitőereitől társzószerré nemeseitik és ezt az orvostudomány már régóta értékesíti is. Most mint Berlinből írják egy új szahadalmazott előírás élvezhetővé teszi a csukamájolajat. Hidrogénázzal kezelik mielőtt teljesen elveszti visszataszító szagát és így s szagtalan, kellemes ételzsírrá változik. Vita mintartalma viszont nem csökken, így tehát továbbra is megtartja értékes tulajdonságait.

Árfolyamok

Hivatalos devizaárfolyamok: Ecuinomi font 690—700.35 holland forint 75.40—76.40, drachma 0.99—1.05—1—1.07, német márká 38—39, belga 23.67—24.01, pengő 25. 26.50—27, török font 82.83, angol font 683—688, olasz lira 7.172, norvég korona 33.81—34.36, cseh korona 4.77—4.89, levi 1.24—1.30, palesztinai font 673.44—683.79, svájci frank 31.60—32.69, dinár 2.898—3.05, dollár 140.97—142.14. Az első árfolyam a vételt, a másik az eladást jelenti. Az árfolyamokban bentfoglaltatik a 38 százalékos devizafelár.

Aradi Polgári Jótékony Egyesület

Halálozást Segélyző Csoportja.

Directiunea Grupelor de Ajutoare în caz de deces a Reuniunii Civile de Binefacere din Arad prin această comunică cu asociații, că cotizațiunile de deces sunt scadente până la numărul curent.

Az Aradi Polgári Jótékony Egyesület Halálozást Segélyző Csoportja Igazgatósága ezúton közli i. t. tagjaival, hogy a halálozási járulékok a következő sorszámokig esedékesek:

Cotizațiunile sunt scadente după următorii membri decedati.

In Grupa I. Csoportban: Gheorghe Ashaefer György 976. s. l. Geza Eibl Gézané, Stefan Lacny István. v. l. Ioan Bezzegeh Jánosné 979.

In Grupa II. Csoportban: Elena Bumb Ilona 1045. v. l. Ioan Bezzegeh Jánosné 1046, Emeric Ferrács István 1047, v. l. Andrei Budai Andrásné 1048. v. l. Iuliu Abaffy Gyuláné 1049 sorszámig esedékes a fizetés.

Aradi Iparosok Temetkezést Segélyző Csoportja

Directiunea Grupelor de Ajutoare de Inmormântare a Industrișilor din Arad face cunoscut membrilor cări sunt în restanță cu cotizațiunile lor, să achite rentanta în interesul lor propriu, fiindcă în conformitatea 8-lui 14 și 15 din statute calitatea lor de membri respira automatic, adică dacă membrul decedază între timp, nu se poate acorda ajutorul.

Az aradi Iparosok Temetkezést Segélyző Csoportja igazgatósága értesíti a csoport azon tagjait, akik halálozási járulékaikkal hátralékban vannak, azt saját érdekükben rendezzék, mert a csoport szabályzatának 14. és 15-ik §-a értelmében tagsági joguk automatic megszűnik, azaz, ha a tag közben elhal, a segély nem folyósítható.

A fizetés a következő elhunyt tagjaink után esedékes:

In Grupa A. Csoportban: 1062 s. l. Andrei Suciu Andrásné, 1063 Francisc Alt Ferenc, 1064 s. l. Andrei Lengvel András, 1065 Adolf Klein Adolf, 1067 s. l. Ludovic Kiss Lajosné, 1068 v. l. Martin Csernvei Mártonné.

In Grupa B. Csoportban: 1038 s. l. Iuliu Abaffy Gyuláné, 1939 Oscar Draser Oszkár, 1040 v. l. Samuil Spergel Sámuelné, 1041 Ivan Embey Iván.